

SZAKDOLGOZAT

Király Zsolt

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Károly Róbert Campus
Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
Pénzügy és számvitel alapképzési szak

**A Takarékbank Zrt. gazdasági elemzése a pénzügyi beszámolók
alapán, a „nagybanki” integráció előtti időszakot érintően**

Belső konzulens:	Dr. Holló Ervin egyetemi adjunktus
Belső konzulens intézete/tanszéke:	Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézet, Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Vállalati Gazdaságtan Tanszék
Készítette:	Király Zsolt

Gyöngyös
2023

Tartalomjegyzék

Bevezetés	2
1. Szakirodalmi áttekintés	4
1.1. A pénz	4
1.1.1. Árupénzek és fémpénzek	6
1.1.2. Hitelpénz	7
1.2. A bankrendszer.....	8
1.2.1. Az egyszintű bankrendszer.....	8
1.2.2. A központi banki, vagy jegybanki tevékenység és az MNB.....	9
1.2.3. A kétszintű bankrendszer	11
1.2.4. A kereskedelmi és befektetési bankok	12
1.2.5. A bankok prudens működésének alapjai.....	13
1.3. A szövetkezeti hitelintézetek.....	14
1.3.1. A szövetkezeti hitelintézetek magyarországi története	15
1.3.2. A szövetkezeti hitelintézetek az ezredforduló után.....	16
2. Anyag és módszer	18
2.1. Elemzés szükségessége	18
2.2. Számviteli beszámolók szerepe és jelentősége	19
2.3. Alkalmazott módszertan.....	20
3. Eredmények és értékelésük	23
3.1. Vagyoni helyzet elemzése	24
3.1.1. Eszközök összetételének vizsgálata	25
3.1.2. Források összetételének vizsgálata.....	29
3.2. Likviditási helyzet elemzése	33
3.3. Jövedelmezőségi helyzet elemzése	35
3.3.1. Tőkearányos jövedelmezőség	36
3.3.2. Eszközarányos jövedelmezőség	37
3.3.3. Bevétel arányos jövedelmezőség	38
3.3.4. Kamatjövedelmezőségi mutató	39
3.3.5. Egy főre jutó eredmény	40
3.3.6. Eszköz arányos költség	41
4. Következtetések és javaslatok	42
5. Összefoglalás	44
6. Irodalomjegyzék.....	46
7. Ábrajegyzék	50
8. Táblázatjegyzék.....	51
9. Mellékletek.....	52

Bevezetés

A pénzügyi szektor mindig is az egyik legmeghatározóbb eleme volt a gazdaságnak, különösen a hitelintézetek, melyek az összetett gazdasági változások kereszttüzeiben találják magukat. Azon hitelintézetek tevékenysége és stabilitása, melyek képesek alkalmazkodni és fejlődni a változó körülményhez, döntő szerepet játszanak a gazdaság egészséges működésében. Emiatt kulcsfontosságú a pénzügyi beszámolók alapos elemzése, hogy megértsük azokat a trendeket és változásokat, amelyek az adott intézmények működését befolyásolják.

Szakedolgozatomban A Takarékbank Zrt. beszámolóit elemeztem részletesen, tanulmányaim során, pénzügy-számvitel alapszakon megszerzett ismereteket alkalmazva. Nem hagyható figyelmen kívül a tény, miszerint az említett hitelintézet a közelmúltban fuzionált egy másik versenytársával, az. MKB Bank Nyrt.-vel megteremtve Magyarország második legnagyobb kereskedelmi bankját, az MBH Bank Nyrt.-t. A fúzió nem csak az intézet jövőbeli kilátásait, hanem a pénzügyi beszámolóinak alakulását is befolyásolhatja.

A választásom azért esett bankra, mivel jelenleg is a bank jogutódjánál az MBH Banknál végzek munkát értékesítést támogató gyakornokként. Még az egyesülés előtt kezdtem dolgozni a Takarékbank agrár üzletágánál és szerencsésnek érzem magam, hogy részese lehettem egy a magyar banktörténet ekkora eseményének.

Az elemzés előtt felállított hipotéziseim során különös figyelmet fordítottam a 2020-as COVID-19 világjárvány és 2022. februárjában kirobbant orosz-ukrán konfliktus gazdasági hatásaira és az MKB-val való egyesülésre. Ezeknek az eseményeknek, különösen az ukrán háborús helyzetnek, a gazdasági hatásai arra kényszerítették a Magyar Nemzeti Bankot, hogy egészen 13%-ig emelje a jegybanki alapkamat mértékét. Bár a dolgozat írásakor fennálló irányadó kamatláb csak 2022.09.28-tól érvényes és nem feltétlenül érezteti hatásait a bank 2022-es beszámolójában, az emelkedő kamattrend már a pandémia kezdetétől megfigyelhető melynek a 2022. februárjában a háború kirobbanása volt a katalizátora. Érdemes még megjegyezni, hogy ahogy Dancsik és Fellner (2021) is írja Magyar Kormány 2020-ban a járványra való tekintettel átmeneti fizetési moratóriumot vezetett be, amelyet a háborús helyzet miatt 2022-ben meghosszabbított az agrár vállalkozások részére.

A szakdolgozat célja, hogy átfogóan bemutassa a bankrendszer működését, és a pénzügyi elemzésen keresztül értelmezze a bank vagyoni, likviditási és jövedelmezőségi helyzetét, különös tekintettel az említett globális események hatásaira, és az egyesülésre, majd összevesse ezeket az általam felállított feltevésekkel, azonosítsa esetleges kritikus pontokat és a lehetséges fejlődési irányokat.

Felállított hipotéziseim a következők:

1. Betétállomány növekedése: A magas kamatlábak miatt valószínűsítem, hogy a bank ügyfelei a betéteket fogják preferálni a hitelek helyett, ami betétállomány növekedéséhez vezethet.
2. Hitelállomány csökkenése: A pénzintézet várhatóan kisebb hitelállományra számíthat a magas kamatlábakból adódó csökkenő hitelkereslet miatt, amely negatívan befolyásolhatja az összesített kamatbevételeket és az eredményt.
3. Portfólió bővítése: A kedvező állampapír és kötvény hozamoknak köszönhetően a bank valószínűleg bővíteni fogja ezen eszközökkel kapcsolatos portfólióját.
4. Növekvő pénzeszköz állomány és likviditási mutatók: A bizonytalan gazdasági környezet miatt várhatóan a bank növelni fogja a készpénz állományát és a látra szóló betéteit, hogy biztosítsa a magasabb likviditást és megvédje magát a külső piaci kockázatoktól.

A tanulmányaim során megszerzett elméleti tudás és a gyakorlati elemzés alkalmazásával remélem, hogy alapos és hiteles képet tudok nyújtani a témában érdeklődők számára.

1. Szakirodalmi áttekintés

Az irodalmi áttekintés fejezet célja, hogy átfogó képet nyújtson a pénzügyi rendszerek különböző aspektusairól és a pénzügyi intézmények változatos formáiról. A fejezet több fontos területre összpontosít, beleértve a pénz fogalmát, kialakulását, az árupénzek és a fémpénzek történetét, valamint a hitelpénz jelentőségét. Emellett részletesen tárgyalja a bankrendszer különféle típusait, beleértve az egyszintű, kétszintű bankrendszereket. A központi banki tevékenységek elemzésén kívül a fejezet a kereskedelmi, befektetési bankok jellemzőit és működési elveit is vizsgálja. A szövetkezeti hitelintézetek szerepének és történetének részletes áttekintése kiegészíti a pénzügyi intézmények sokszínűségének bemutatását. Ezzel a széleskörű megközelítéssel a fejezet a pénzügyi világ számos fontos aspektusára fókuszál, amelyek hozzájárulnak a gazdasági és pénzügyi rendszerek működésének megértéséhez.

1.1 A pénz

A "pénz" kifejezés a hétköznapi életben más-más értelmezéseket kaphat, bár ez gyakran nem is tűnik fel nekünk. Amikor az átlagember a pénzről beszél, legtöbbször arra gondol, amit fizetesként kap és elkölt, például amikor egy terméket megvásárol. Ebben a kontextusban a "pénz" kifejezés leginkább fizetőeszközként értelmezhető. Egy gazdag embernek a vagyona is csak kis részben áll magából a fizetőeszközből, nagy részben az abból vásárolt javakból, ingatlanokból, értékpapírokból. Egy vállalkozó nem közvetlenül fizetőeszközöket helyez el vállalatában, hanem azokkal vásárolt tőkejavakat. Ebben a kontextusban tehát a 'pénz' kifejezés a vagyonnal vagy a tőkével egyenértékű jelentésű. (Judik, 1932)

Nordhaus és Samuelson (2016) szerint a modern piacgazdaságokban a pénznek 3 alapvető funkcióját különböztetjük meg:

- A pénz, mint gazdasági elszámolások eszköze:

A pénz a gazdasági tranzakciók számbavételének alapja. Ennek következtében a gazdasági szereplők számításai, kapcsolódó döntéseik és a gazdasági tevékenységeik eredményének összefoglalása, valamint az ezek összegzése és értékelése is a pénzhez kötődik. A pénz, mint tranzakciós eszköz kialakulása nélkülözhetetlen volt a gazdasági mérés létrejöttéhez.

- A pénz, mint különféle gazdasági tranzakciók lebonyolításának eszköze:

A tranzakciók típusa a gazdasági munkamegosztás sajátosságaitól tevődik össze. Két fő tranzakciós kategória különítése lényeges, amikor a pénz funkcióiról beszélünk. Amikor a pénz áru-csere közvetítőjeként működik, azt csereeszközként vagy forgalmi eszközként ismerjük. A másik jelentős tranzakciós kategória akkor jön létre, amikor a pénzmozgás ideiglenesen vagy kezdetektől fogva nem követi az áruk mozgását. Ilyenkor a pénz jövedelmek áthelyezését, legyen az tartós vagy átmeneti, időben vagy térben, hajtja végre. Ebben a szerepben a pénz fizetőeszközként működik. A különböző gazdasági tranzakciókhoz a pénz megléte elengedhetetlen, ezért ezek a funkciók befolyásolják a gazdasági szereplők pénzigényét.

- A pénz, mint vagyontartás eszköze:

A gazdasági szereplők vagyona reáljavakból, pénzből és pénzügyi instrumentumokból áll. A pénzügytan szempontjából, különösen fontos, hogy milyen tényezők befolyásolják ezeknek az eszközöknek az arányát a gazdaság szereplőinél. Ez a funkció magában foglalja a különféle célokra történő vagyontartást, legyen az tartalékolási vagy spekulatív célból.

Judik (1932), Nordhaus és Samuelson (2016) alapján az a véleményem, hogy a pénz sokkal többet jelent, mint csupán egy fizetőeszközt vagy gazdasági elszámolások eszközét, inkább átfogó jelentőséggel bír társadalmi és pszichológiai szempontból is. A pénz és a gazdasági folyamatok közötti szoros kapcsolat olyan társadalmi struktúrákat és hierarchiákat hoz létre, amelyek befolyásolják az emberek közötti hatalmi viszonyokat és az egyenlőtlenségeket. Az általam tanulmányozott irodalom szerint a pénzügyi rendszerek alakulása és működése alapvetően meghatározza a társadalom stabilitását és jólétét.

Ezen túlmenően, úgy vélem, hogy a pénznek az emberi boldogságra gyakorolt hatása is méltó megfontolásra. Bár a pénz lehetőséget teremt a kényelemre és a biztonságra, a materiális javakra való túlzott fókuszálás gyakran elvonja az emberek figyelmét a valódi boldogságtól és értékektől. Fontos lenne kiemelni az egyensúly megtalálásának fontosságát a gazdasági növekedés és a társadalmi jólét között annak érdekében, hogy fenntartható és kiegyensúlyozott társadalmi fejlődést érjünk el.

1.1.1. Árupénzek és fémpénzek

Amikor egy gazdaság elkezd az áruk termelésére fókuszálni, és ez a tevékenység folyamatosan fejlődik, az ügyletek egyre bonyolultabbá válnak. Gárdos (2016) szerint az áruk és szolgáltatások sokféleségének növekedésével a közvetlen barterkereskedelem nem lesz már hatékony megoldás. Ennek következtében emberek olyan eszközök után kutattak, amelyek egységes mérceként szolgálhattak, és megkönnyítették az áruk cseréjét.

Árupénzek olyan pénzformák, amelyek belső értékkel bírnak és egy adott társadalom számára fontos termékekkel azonosak. Példák az árupénzekre a só, a gabona, a bőr, és a kagylók. Vígvári (2017) rámutat, hogy ezek az árupénzek általában helyi szinten voltak használatosak, és csak korlátozott mértékben funkcionáltak pénzként. Bár ezek a pénzrendszerek csak korlátozott mértékben látták el a pénzfunkciókat, fontos szerepet játszottak a pénz evolúciójában. Ebben a rendszerben a közvetlen cserét két lépésre osztották: vásárlásra és eladásra.

A nemesfém alapú pénzek is saját értékkel rendelkeztek. Vígvári (2017) szerint a nemesfémek, hasonlóan az árupénzekhez, önmaguk is termékként szolgáltak és a kereskedelemben használták őket. A nemesfémek olyan fizikai jellemzőkkel rendelkeztek, mint a ritkaság, ami magas belső értéket kölcsönzött nekik, valamint az oszthatóság és a tartósság, amelyek elősegítették széles körű használatukat. A nemesfém alapú pénzrendszerek különlegessége abban rejlik, hogy globális pénzként is működhetnek. A nemesfém alapú rendszerek lehetnek monometalikusak és bimetalikusak. Oppers (1955) azt írja, hogy A bimetal pénzrendszer lényege, hogy a valutát két fém, általában arany és ezüst, alapján határozzák meg. Ennek célja, hogy kihasználja a két fém közötti érték béli különbséget, és széles skálájú teljes értékű érméket biztosítson. A kisebb címletű érméket ezüsből verik, míg a nagyobb címletűeket aranyból. A jelképes érmék hiányában a tiszta fémből álló rendszerek kényelmetlenek lennének: az arany alapú rendszerben a mindennapi tranzakciókhoz megfelelő értékű aranyérmék túl kicsik lennének; ha az ország az ezüst alapú rendszert választaná, a nagyobb összegek kifizetéséhez túl nagy súlyú érmékre lenne szükség.

1.1.2. Hitelpénz

Az aranyérme-rendszer kialakulását, működését és annak megszűnésének okait követően egy különleges időszak kezdődött, amely során új megoldásokat kellett keresni. A globális gazdasági válság hatására az árupénz-rendszer helyét a belföldi kereskedelemben a hitelpénz vette át. (Botos, 1983)

Bod (2020) a pénz és gazdaságpolitika témakörében részletesen elemzi a hitelpénz jellegét és a pénzkínálat szabályozásának fontosságát. A szerző szerint a mai pénz már nem arany vagy más anyagi fedezet alapján működik, hanem inkább a monetáris hatóságok által meghatározott hitel alapú rendszeren keresztül működik. Ezzel összefüggésben kiemeli a központi bankok szerepét az értékállóság és árstabilitás fenntartásában, ami lényeges a gazdasági folyamatok és a stabilitás biztosítása szempontjából.

A szerző külön hangsúlyozza a nemzeti valuta értékének stabilitását és azt, hogy a jegybankok függetlensége alapvető fontosságú ebben a folyamatban. A központi bankoknak több eszköze van a pénzkínálat szabályozására, beleértve a jegybanki alapkamat mértékét, a kötelező jegybanki tartalék módosítását, az értékpapír és a deviza piaci beavatkozásokat.. Azt is megemlíti, hogy az árstabilitás biztosítása mellett az árfolyamok változása elfogadható, de az árfolyamok tartós rögzítésének előnyeit is kiemeli.

Úgy gondolom, hogy a pénzügyi szabályozásnak és a monetáris politikának a gazdaság széleskörű és fenntartható fejlődése érdekében kell működnie. A gazdaság fenntartható fejlődése érdekében egyensúlyt kell találni a pénzügyi stabilitás és a gazdasági növekedés között, miközben biztosítani kell a társadalmi igazságosságot. Rugalmasság és hatékonyság szükséges az alkalmazkodáshoz és kihívások leküzdéséhez a változó gazdasági környezetben.

1.2. A bankrendszer

„A modern hitelpénzrendszer kétszintű (tehát hierarchikus) bankrendszerrel működik, ahol a pénzt a bankok elsősorban hitelművelettel teremtik, másodsorban pedig nyereségük elköltésével.” (Gilányi, 2020)

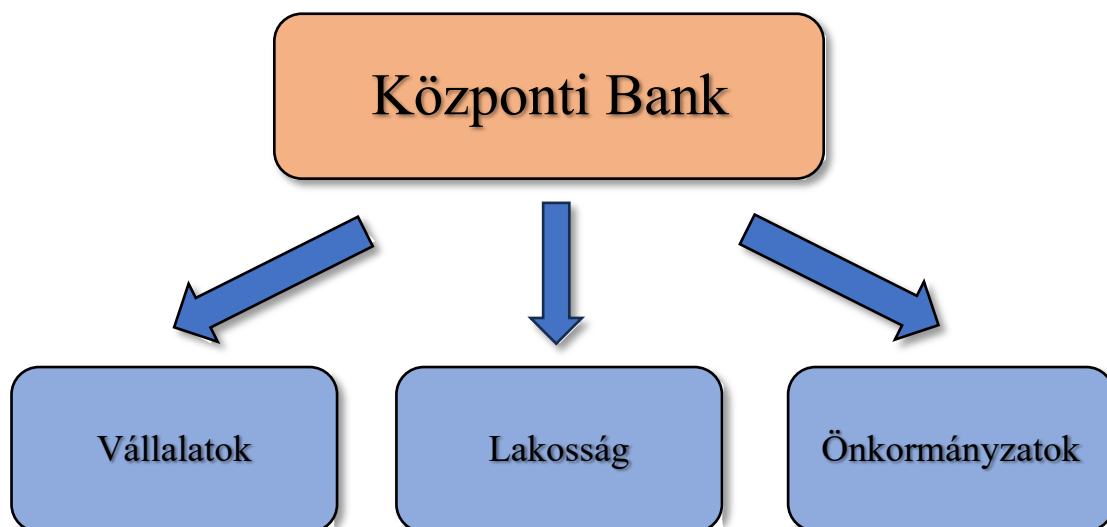
Társadalmi és politikai okokból különböző bankrendszerek felépítése eltérhet egymástól. Két alapformát, az egyszintű és a kétszintű bankrendszert különböztetünk meg egymástól. Ezek a rendszerek alapvetően nyugati gyökerűek, de ezeknek a globális elterjedése ellenére léteznek más alternatívák, mint például az iszlám bankrendszer.

1.2.1. Az egyszintű bankrendszer

Katona (2019) a bankrendszert "egyszintűnek" nevezi, amikor a központi bank közvetlenül működik együtt a gazdasági szereplőkkel például kezeli fizetéseiket, nyilvántartja számláikat és hitelt nyújt nekik. A legtöbb szocialista ország a szovjet modellt követve egyszintű bankrendszert alkalmazott. Ezen struktúrában, a központi bank (ami lehet Nemzeti Bank vagy Állami Bank) mellett gyakran megtalálható a beruházási bank, a külkereskedelmi bank és a takarékpénztár is. Katona (2019) szerint egyszintű rendszer nem azt jelenti, hogy csak egy bank működik az adott gazdaságban.

1. ábra: Az egyszintű bankrendszer modellje

(forrás: saját szerkesztés internet¹ alapján)

1.2.2. A központi banki, vagy jegybanki tevékenység és az MNB

Mint azt már az 1.1-es fejezetben említettem mai pénz nem rendelkezik belső értékkel; lényegében egy hitelen alapuló eszköz, amit főként banki és jegybanki tranzakciók során keletkezik és szűnik meg. Csak egy kis része készpénz, míg a nagyobb része digitális elektronikus jel. A pénz értékének stabilitását az biztosítja, hogy a gazdaság szereplői keresik és igénylik, egy komplex rendszer segítségével fenntartva az egyensúlyt a kereslet és kínálat között. A központi bank kulcsszerepet játszik ebben a rendszerben, túlmutatva az alapvető feladatain erőteljes gazdaságpolitikai szerepet tölt be.

„Gyakran elmondják, hogy a gazdasági és politikai életben egy nagy központi bank (az amerikai Fed vagy az Európai Központi Bank) élén álló személy nagyobb gyakorlati hatalommal bír, mint egy miniszterelnök. Igaz, az is elhangzott, hogy „szeretnék akkora hatalmat, mint a tőkepiac” – utalva arra, hogy nemcsak egy-egy hivatalos pénzügyi intézmény, hanem a sokféle piaci szereplőből álló piaci rendszer is jobban kihat a gazdasági folyamatokra, közvetve a foglalkoztatásra, inflációra, jólétre, mint a magas hivatali rangot viselő politikusok szava és döntése.” (Bod, 2020)

Katona (2019) szerint Magyar Nemzeti Bank (továbbiakban MNB) az ország központi bankjaként működik, és a Központi Bankok Európai Rendszerének tagja. 1924-ben hozták létre, részvénytársaságként működött 30 millió aranykorona alaptőkével. Az MNB és döntéshozatali tagjai, minden más intézménytől és szervtől függetlenek, és csak az Európai Központi Banktól fogadnak el utasításokat. Legfontosabb céljuk az árstabilitás elérése és fenntartása, és a kormány gazdaságpolitikájának támogatása, amennyiben ez nem veszélyezteteti az árstabilitást. Működését a 2013. évi CXXXIX törvény szabályozza. Baranyi és Vanó (2009) a jegybanktörvényben az alábbi monetáris eszköztárat azonosítja:

- ☐ kötelező jegybanki tartalék,
- ☐ likviditási tartalék-előírás,
- ☐ refinanszírozási hitel, felső hitelkorlát hitelkeret,
- ☐ árfolyam-szabályozás
- ☐ jegybanki kamatláb, kamatplafon,
- ☐ nyíltpiaci műveletek
- ☐ egyéb jegybanki eszközök

A jegybank legfontosabb távlati célja az kisebb és moderálható inflációs ráta elérése. MNB felelős a monetáris politika megalkotásáért és végrehajtásáért. A jegybank olyan monetáris környezet kialakításával ösztönzi a gazdasági fejlődést, amely alacsony jegybanki alapkamaton és fenntartható növekedésen alapul. Az MNB által kibocsátott bankjegy és érme a hivatalos fizetési eszközök Magyarországon. Az MNB kezeli a kincstári egységes számlát és az Államadósság Kezelő Központot. A bank számlakezelési tevékenysége során betétet fogad el és biztosíték fejében hitelt ad, de nem adhat hitelt kormányzati vagy állami szervezeteknek. Az MNB felügyeli a pénzügyi közvetítő rendszert, feltárja a kockázatokat, és megelőző lépéseket tesz. Az MNB a Pénzügyi Békéltető Testületen keresztül segíti a pénzügyi viták bíróságon kívüli rendezését, statisztikai adatokat gyűjt és közzétesz, kutatóintézetként is tevékenykedik és társadalmi kezdeményezéseket támogat, például a pénzügyi oktatás elősegítését. Az MNB-nek a törvény adhat további feladatokat, de csak úgy, hogy azok ne veszélyeztessék alapvető céljait és feladatait. (Tóth, 2019)

Úgy gondolom, hogy a pénzügyi rendszerben a központi bankok kulcsfontosságú szerepet töltenek be, amelyek nem csupán az árstabilitás biztosításáért felelősek. Egy-egy központi bank, mint például a Magyar Nemzeti Bank (MNB), stratégiai döntéshozatalával és politikájával komoly befolyással bírhat a gazdasági folyamatokra, beleértve a foglalkoztatást, az inflációt és a jólétet.

Az MNB tevékenysége és szerepe szerteágazó, amely magában foglalja az árstabilitás fenntartását, a pénzügyi rendszer felügyeletét, valamint a gazdasági fejlődés ösztönzését. Fontosnak tartom, hogy a jegybankok autonómiája és hatékonysága megmaradjon, miközben átlátható módon és felelős módon irányítják a gazdasági folyamatokat. A megfelelő szabályozás és az átlátható működés alapvető fontosságú a gazdasági stabilitás és fenntartható fejlődés biztosítása érdekében.

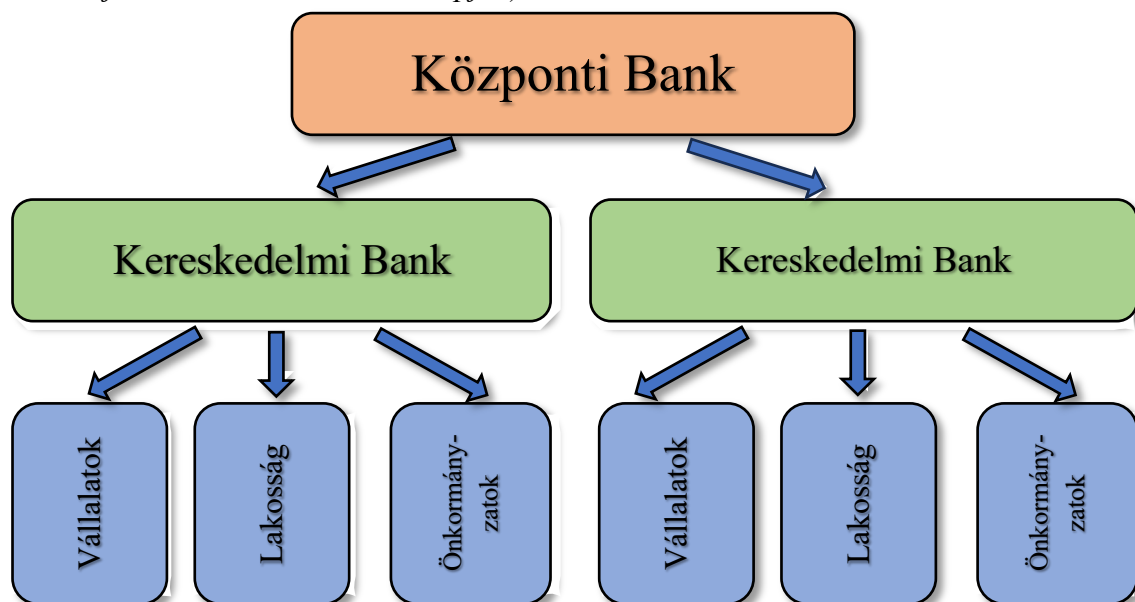
1.2.3. A kétszintű bankrendszer

A központi bankok eredeti funkciói közé tartozott a valutabanki, központi jegybanki (bankjegy-kibocsátás) és tartalékbanki tevékenység. Vígvári (2017) szerint Európa fejlettebb országában, annak ellenére, hogy eltérő intézményi háttérrel rendelkeztek, ezek a funkciók a 19. század utolsó harmadában váltak meghatározóvá. Ezen időszakban került sor az egyszintű bankrendszerek felszámolására. A központi banki intézmények sok esetben korábbi banki kezdeményezésekből származnak

A kétszintű bankrendszerben a központi bank nem közvetlenül az ügyfelekkel, hanem a kereskedelmi bankok közreműködésével tartja a kapcsolatot. A rendszer második szintjén működő bankok, melyeket kereskedelmi vagy üzleti bankoknak is neveznek, szolgálják ki közvetlenül a gazdasági szereplőket. A kereskedelmi bankok célja a profit, ezzel ellentétben a központi bank tevékenységét nem nyereségmaximalizálás, hanem más prioritások irányítják. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés garantálja a banki ágazat függetlenségét és a korrekt versenyt, tiltva minden olyan lépést, ami nem prudenciális alapon történik és amely kiváltságos hozzáférést biztosít az EU intézményei, a tagállamok különböző szervei, közjogi entitásai és közvállalatai számára a pénzügyi intézményekhez. (Baranyi – Vanó, 2008)

2. ábra: Kétszintű bankrendszer modellje

(forrás: saját szerkesztés internet¹ alapján)

1.2.4. A kereskedelmi és befektetési bankok

Bár a "kereskedelmi bank" kifejezés a mindennapi beszédben gyakran előfordul, nincsen hozzá egy egységes jogi meghatározás. Történetileg, főleg az angolszász országokban, ezzel a névvel azokat a pénzintézeteket illették, melyek a lakosság és a vállalatok számára egyaránt betéti és hitelezési szolgáltatásokat nyújtottak rövid távon. A "kereskedelmi" jelző a rövid távú, napi üzemeltetési finanszírozást célozza. Napjainkban ez a kifejezés általában azokra a bankokra utal, melyek széleskörű pénzügyi szolgáltatásokat nyújtanak a vállalkozások és az átlagos emberek számára egyaránt. Ezek a bankok a nagyvállalatoktól kezdve a kis- és középvállalatokon át egészen a lakossági ügyfelekig terjedő szegmenseket szolgálnak ki. Számos terméket kínálnak, többek között különböző lejáratú és fedezetű hiteleket, valamint speciális finanszírozási formákat. Ezen túl, egyes kereskedelmi bankok kizárólag meghatározott ügyfélkör számára nyújtanak szolgáltatásokat. Magyarországon a kereskedelmi bankok tevékenységét a Hpt. szabályozza. (Barna et al., 2018)

A kereskedelmi bankokat a makroökonómiai keretben monetáris pénzügyi közvetítőknek tekintjük, melyek összekapcsolják a különböző megtakarítói és finanszírozási igényeket. Erdős és Mérő (2016) a bankoknak 3 alaptevékenységét különbözteti meg.

- ☐ betétgyűjtést,
- ☐ hitelnyújtást és
- ☐ fizetési forgalom bonyolítást.

Vígvári (2017) a betéti műveleteket passzívnak, míg a kihelyezési műveleteket aktívnek nevezi. Ebben a folyamatban a bankok rövid távú kisebb betéteket hosszabb távú nagyobb hitelekkel alakítanak át, így kölcsönzési és megtakarítási igényeket egyensúlyba hozva csökkentik a tranzakciós költségeket. Emellett a kereskedelmi bankok számlavezetést és pénzforgalmi szolgáltatásokat is nyújtanak, részt vesznek a fizetési forgalom lebonyolításában is.

A befektetési bankokat Barna és munkatársai (2018) mutatják be nagyszerűen. A befektetési bankok elsődleges szerepe a tőke közvetítése, ami azt jelenti, hogy segítenek a tőkét a megfelelő befektetési lehetőségek felé irányítani. Nem gyűjtenek betéteket és nem is nyújtanak hiteleket. Nem a saját vagyonukat fektetik be, hanem ügyfeleik pénzét helyezik el különböző befektetésekben. Gyakran közreműködnek értékpapírok kibocsátásában, vállalati átalakításokban és pénzügyi tanácsadásban. Kiegészítő szolgáltatásaik között szerepelnek

pénzügyi elemzések és más kapcsolódó pénzügyi szolgáltatások. Az angolszász országokban, ahol a tőkepiac domináns szerepet játszik a vállalatok finanszírozásában, különösen fontosak. Magyarországon ezen tevékenységeket többnyire a nagy kereskedelmi bankok vagy azok leányvállalatai látják el.

Úgy vélem a kereskedelmi bankok sokoldalú szolgáltatásai, beleértve a betétgyűjtést, hitelnyújtást és a pénzforgalmi szolgáltatásokat, kulcsfontosságúak a gazdasági fejlődés szempontjából, mivel lehetővé teszik a lakosság és a vállalkozások számára, hogy hatékonyan kezeljék pénzügyeiket. A hitelezés révén ezek a bankok hozzájárulnak a vállalkozások növekedéséhez és fejlesztéséhez. Emellett a befektetési bankoknak kiemelkedő szerepük van a tőke közvetítésében és a pénzügyi piacok működésének támogatásában. A szabályozásuk és ellenőrzésük kulcsfontosságú ahhoz, hogy fenntartsák a bizalmat és a stabilitást a pénzügyi szektorban.

1.2.5. A bankok prudens működésének alapjai

A kereskedelmi bankok számára a jövedelmezőség, likviditás és szolvencia egyensúlyának megtartása kritikus fontosságú. Vértesy (2020) szerint a három tényezőt együtt gyakran emlegetik a "mágikus háromszög" kifejezéssel, mivel ezek egyszerre való kezelése különösen összetett feladatot ró a bankmenedzsmentre.

- **Jövedelmezőség:** A bankok, mint bármely más vállalat, profitot kívánnak realizálni a tulajdonosaik és részvényeseik számára. Ezt hitelek kamataiból, díjakból, szolgáltatási költségekből érik el. (Vértesy, 2020)
- **Likviditás:** Bankoknak elegendő likvid eszközzel kell rendelkezniük ahhoz, hogy azonnal teljesítsék a betétesek kifizetési igényeit és egyéb rövid távú kötelezettségeiket egy esetleges bankpánik esetén. (Botos, 2003)
- **Szolvencia:** Egy bank szolvenciája azt mutatja meg, hogy képes-e hosszú távon eleget tenni fizetési kötelezettségeinek. (Botos, 2003)

1.3. Szövetkezeti hitelintézetek

A szövetkezetek már az ókorban is jelen voltak a társadalomban és a mai napig életképesek. A szövetkezetek gyakran azokkal az alapvető értékekkel és elvekkel azonosulnak, mint az önkéntesség, a tagok egyenjogúsága, az aktív részvétel, az önkormányzatiság, a szolidaritás és az önsegélyezés, függetlenül időbeli vagy földrajzi megjelenésüktől. Ezek a szervezetek a gazdasági és társadalmi élet számos területén tevékenykednek, mint például az agrárgazdaság, az ipar vagy az oktatás, és sok esetben hatékonyabb megoldást nyújtanak a problémákra, mint más versenyalapú társaságok. A szövetkezetek hozzájárulnak mintegy 3 milliárd ember megélhetéséhez, fontos szerepet játszva a helyi közösségek életében. Globálisan, több mint 100 millió munkahelyet teremtettek, ami 20%-kal több, mint amennyit a multinacionális vállalatok.

“A szövetkezés klasszikus formái mellett az eltérő kultúrájú és tradíciójú társadalmakban a mindennapi tevékenységekben is igen változatos formában jelennek meg, működnek szövetkezetként egészségügyi és szociális intézmények, temetkezési vállalkozások, iskolák, közszolgáltatók, autókölcsönzők, szállítmányozók, sportolók és zenekarok”. (Moizs, 2019)

Moizs (2015) kiemeli, hogy a szövetkezetekben a tagoknak meghatározó és aktív szerepük van. Nem csak résztvevői, hanem aktív alakítói is a közösségnek. Ez az aktív szerepvállalás többek között a személyes érdekeltségen, a közreműködésen, az érdekérvényesítésen, az önkormányzatiságon és az önsegélyezésen keresztül nyilvánul meg. A szövetkezetek vezetésében és ellenőrzésében is a tagok vesznek részt. Ez különbözteti meg őket a részvénytársaságoktól, ahol a vezetés és a befektetők gyakran elkülönülnek. A szövetkezeti hitelintézetek speciális helyet foglalnak el ebben a koncepcióban, mivel pénzügyi szolgáltatásokat nyújtanak szövetkezeti identitással.

A Moizs által kiemelt aktív szerepvállalás fontos eleme a szövetkezeti struktúrának, mivel lehetővé teszi a tagok számára, hogy közvetlenül részt vegyenek a döntéshozatalban és a közösség fejlesztésében. Ez a részvétel és részvételi demokrácia lényegesen különbözik a hagyományos vállalati struktúráktól, amelyek gyakran távol tartják a munkavállalókat vagy az ügyfeleket a döntéshozatali folyamatoktól.

A 19. század vége felé Európában és világszerte számos kisebb regionális bank jött létre, amelyek főként lakossági ügyfeleket és kisvállalkozásokat szolgáltak ki. Azonban a 20. század közepétől kezdve növekvő igény merült fel az országok közötti összekapcsolódásra és az egységesített banki szolgáltatásokra. Ezen integrációs erőfeszítések eredményeként fejlett

országokban sikeresen kialakult egy struktúra, amely lehetővé tette a helyi kisbankoknak, hogy megtartsák önállóságukat az üzleti döntéseikben, miközben a nemzeti szinten működő kereskedelmi bankcsoportok, közös kockázati alapok és központi kiszolgáló szervezetek létrehozásával csökkentették költségeiket és javították szolgáltatásaik minőségét és színvonalát. E sikeres integrációs folyamatok eredményeként a bankok 20-30%-os piaci részesedést értek el, ami jelentős szereplővé tette őket a pénzügyi szektorban szinte minden országban. Ezt a példát követte a német, az olasz, a francia, a holland, az osztrák és a finn szövetkezeti mozgalom is. (Kiss 2009)

1.3.1. A szövetkezeti hitelintézetek magyarországi története

A szövetkezeti hitelintézetek megjelenése Magyarországon a 19. század közepére tehető. Az első hitelszövetkezetek 1851-ben jelentek meg, és elsősorban erdélyi nemzetiségi alapon szerveződtek. A 19. század végére az országban már mintegy 752 működő hitelszövetkezet volt, közel 3000 taggal. 1898-ban elfogadták az XXIII. törvénycikket a gazdasági és ipari hitelszövetkezetekről, és ekkor jött létre az Országos Központi Hitelszövetkezet (OKH), melynek fő feladata a vidéki mezőgazdasági és kisipari hitel igények kielégítése volt. A második világháború viszont jelentős negatív hatással volt a szövetkezetekre, s a számos átszervezés és felszámolás következtében jelentős létszámcsökkenés következett be. A diktatórikus rendszer ideológiája nem volt összeegyeztethető a szövetkezeti önállósággal, így számos intézkedést hoztak a szövetkezetek állami kontroll alá vonása érdekében. Az Országos Takarékpénztár (OTP) kizárólagos jogot kapott a magánszemélyek banki ügyleteinek lebonyolítására, ami jelentős változásokhoz vezetett a szövetkezeti struktúrában. A rendszerváltás után a takarékszövetkezetek továbbra is különféle kihívásokkal néztek szembe, és felismerték, hogy központosítottabb megközelítésre van szükségük a hatékonyság növelése érdekében. Ennek eredményeként létrejött a Magyar Takarékszövetkezeti Bank Rt. (Takarékbank) és az Országos Takarékszövetkezeti Szövetség (OTSZ), amelyek új szolgáltatásokat és központosítottabb megoldásokat nyújtottak a tagoknak. A takarékszövetkezetek szerepe azonban továbbra is fontos a vidéki területek gazdasági fejlődésében. (Bodnár et al., 2015; Moizs, 2015)

Mindezek alapján úgy vélem, hogy a szövetkezetek fennmaradása és növekedése továbbra is fontos tényező volt a társadalmi és gazdasági stabilitás szempontjából, különösen a globalizáció és a technológiai változások korában. A szövetkezeti modell lehetőséget nyújtott a közösségek

számára, hogy önállóságot és befolyást szerezzenek a saját sorsuk felett, miközben együttműködtek a gazdasági és társadalmi fejlődés elősegítése érdekében.

A 2013. évi CXXXV. integrációs törvény hatálybalépéséig, a szövetkezetek száma 124-re csökkent azok összeolvadása miatt. A törvény hatálybalépésekor a rendszer intézményei Moizs (2019) alapján alábbiak voltak:

- ☐ takarékszövetkezetek,
- ☐ hitelszövetkezetek,
- ☐ regionális takarékszövetkezeti szövetségek,
- ☐ országos érdekképviselői szövetségek
- ☐ intézményvédelmi alapok
- ☐ központi bank (Takarékbank Rt.)

1.3.2. Szövetkezeti hitelintézetek az ezredforduló után

A hitelintézetek integrációjának erősítése és működésüknek egységesítése a 2010-es évek végére elkerülhetetlenné vált. Ebben a folyamatban kulcsszerepet játszott a 2013-ban elfogadott integrációs törvény. A törvény egy erősen központosított, kötelező tagságú, egymást kölcsönösen biztosító és üzletileg koordinált integráció irányába mutatott, célul véve a közös előnyök maximalizálását. E törvény alapján jött létre a Szövetkezeti Hitelintézetek Integrációs Szervezete, amelybe beletartozott minden szövetkezeti hitelintézet (ideértve azokat a takarékszövetkezeteket is, melyek korábban bankká váltak), a Takarékbank és a Magyar Fejlesztési Bank. A fő célkitűzés a szektor korszerűsítése, kockázatok csökkentése és egy erős szövetkezeti csoport létrehozása volt. E cél elérése érdekében kiemelt jelentőséggel bírt a központi irányítás (Takarékbank Rt.) és egy ellenőrző szerv (SZHISZ) bevezetése. (Internet²)

2015. szeptember végén az Integrációs Szervezet új tagként felvette az FHB Jelzálogbank Nyrt-t és az FHB Kereskedelmi Bank Zrt.-t. Ezek a szervezetek 2018 elejére Takaré Jelzálogbank Zrt. és Takaré Kereskedelmi Bank Zrt. néven működtek tovább. 2016-ban a szövetkezeti hitelintézetek (továbbiakban SZH) egyesülése vette kezdetét, és 2017 végéig 12 regionális SZH és 3 kisbank alakult meg. A konszolidáció utolsó szakaszában a Takaré Kereskedelmi Bank Zrt. néhány másik intézménnyel, mint a B3 TAKARÉK Szövetkezet, a Mohácsi Takaré Bank és a Pannon Takaré Bank egyesült, és Takarékbank Zrt.-ként folytatta működését. Az eddig Takarékbankként ismert Takaré Csoport irányító szervezetét MTB Magyar Takarékszövetkezeti Bank Zrt.-vé keresztelték át. (Internet²)

2019 októberében egy másik szakaszban 11 további takarékszövetkezet (3A, Békés, Centrál, Dél, Fókusz, Hungária, Korona, M7, Nyugat, Pátria, Tiszántúli) egyesült a Takarékbankkal. Ennek eredményeként a bank 750 fiókkal rendelkezett, ami az ország legnagyobb hálózatát jelentette. Ezenfelül 15 mobil bankfiók szolgálta ki a kistelepüléseken élőket. A szövetkezeti hagyományok és értékek megőrzésének fontosságát hangsúlyozva létrehozták a Takarékszövetkezeti Szervezetet (TESZ). Ez a szervezet a szövetkezeti működés révén kínált előnyöket a szövetkezeti részjegyek tulajdonosainak. A Takarékbank tagjai ebben az időszakban főként az egyesült SZH-k belépést választó tagjaiból álltak. A tagok az őket megillető osztalékból egy részt közösségi célokra is fordíthattak.

A Magyar Bankholding Zrt.-t a Budapest Bank Zrt., az MKB Bank Nyrt. és a Takarékszövetkezeti Bank Zrt. hozta létre 2020 júniusában egyenlő tulajdonrészekkel. A holding társaság feladata, nemzetközi tanácsadók bevonásával, egy jelentős piaci súllyal rendelkező, hazai tulajdonú bankcsoport létrehozásának keretrendszerét kialakítani. Emellett a bankok közötti szinergiák és az együttműködésből fakadó működési és költségoptimalizálási lehetőségek kiaknázására is koncentrálnak.

2023. május 1.-én a Takarékbank Zrt. beolvadt az MKB Bank Nyrt.-be a társaság MBH Bank Nyrt. néven folytatta tevékenységét. A korábban központi irányítói szerepet betöltő Magyar Takarékszövetkezeti Bank Zrt. jogutódja az MBH Befektetési Zrt., míg a Takarékszövetkezeti Jelzálogbank Zrt. jogutódja az MBH Jelzálogbank Zrt. lett.

2. Anyag és módszer

Ez a fejezet a kutatás módszertani megközelítésére és az elemzés alapjául szolgáló forrásokra összpontosít. Dolgozatomban a kutatáshoz számviteli adatokat, pénzügyi jelentéseket használtam, a Takarékbank Zrt. 2019., 2020., 2021., és 2022. évi beszámolóin alapuló gazdasági elemzését készítem el. A választásom azért esett a bankra, mert jelenleg is az MBH Banknál, a Takarékbank jogutódjánál végzek munkát. Az említett periódusban nem történtek jelentős strukturális változások, a jogelődök beszámolóiból kinyert információkat nem kell összefésülni ahhoz, hogy összehasonlítsuk a jogutód beszámolóinak adataival, így az elemzésben nem lesznek becslésekből származó pontatlanságok.

2.1 Elemzés szükségessége

A gazdasági és pénzügyi elemzés az a folyamat a gazdasági életben, amely lehetővé teszi a vállalatok és más gazdálkodó szervezetek működésének átfogó értékelését. Ez az elemzés mélyreható rálátást biztosít a szervezetek gazdálkodási és fejlesztési tevékenységeinek hatékonyságára, rávilágítva az értékteremtés mögött meghúzódó dinamikákra. Ezen kívül esszenciális eszköz a vezetők számára, amely lehetővé teszi a releváns információk pontos feldolgozását és értékelését, támogatva ezzel a hatékony döntéshozatali folyamatokat.

Hágen (2018) állítása szerint kiemelt fontosságú a mérleg és a tőkeszerkezet ellenőrzése, mivel ezek a tényezők kulcsfontosságúak a vállalkozás pénzügyi irányításában. Rendszeres monitoringjuk elengedhetetlen annak érdekében, hogy ezek megfelelően befolyásolják a vállalkozás gazdálkodását, és ezzel biztosítsák a tulajdonosok és a külső finanszírozást biztosítók számára a szükséges stabilitást.

A gazdasági elemzések nem csak vállalatokra alkalmazhatók, hanem más szervezeti formákra is, beleértve az egyesületeket, szövetkezeteket, alapítványokat és állami intézményeket is. Az ilyen elemzések átfogják a vállalkozás értékteremtő folyamatait, beleértve a fejlesztést, beszerzést, logisztikát, termelést, készletezést és értékesítést. A komplex rendszer megértése nélkülözhetetlen a szervezetek hosszú távú sikeréhez és fenntarthatóságához. A modern gazdaságban a vállalatok versenye nem csak a termékek és szolgáltatások kínálatáról szól, hanem a pénzügyi eredmények, technológiai előnyök és vezetési filozófia különbségeiről is. A vállalati kultúra és stratégiai prioritások is alakítják a cég identitását. A cégelemzés segít a múltbeli teljesítmény értékelésén túl a jövőbeli potenciál, piaci trendek és belső erősségek és

gyengeségek egyensúlyának megértésében. Az ilyen elemzések értékes támpontokat nyújtanak a vezetőknek a stratégiai döntések meghozatalához a növekedés és stabilitás érdekében. Ezenkívül lehetővé teszik a vállalatok számára a változó piaci körülményekhez való gyors alkalmazkodást és a kockázatok kezelését. (Paár, 2019)

2.2 Számviteli beszámolók szerepe és jelentősége

A számviteli információs rendszer ahogy Szóka (2019) említi, az információk elsődleges forrása, amely a számviteli törvényre épül és számviteli analitikákat, szintetikákat és beszámolókat foglal magában. A törvény EU-konform szabályokat tartalmaz, amelyek az nemzetközi számviteli elveket is figyelembe veszik, így biztosítva megbízható tájékoztatást a vállalatok pénzügyi állapotáról. A vállalatoknál történő változásokat és gazdasági eseményeket ez az információs rendszer követi és elemzi. A törvény célja a vállalatok helyzetének valós képének biztosítása.

Minden vállalkozásnak követnie kell a számvitelről szóló törvényt, azonban vannak kivételek, mint az egyéni vállalkozók vagy egyes kereskedelmi képviseltek. A vállalatoknak saját költségnyilvántartási rendszert kell kialakítaniuk, hogy tájékoztatást nyújthassanak a stakeholdereknek költségeikről. A számviteli törvény alapelvei és irányelvei mentén, minden vállalatnak saját számviteli politikát kell kialakítania, amely meghatározza, hogyan és milyen eszközökkel és módszerekkel tartják be a törvény előírásait (Korom et al., 2005). A számviteli politika meghatározása során fontos figyelembe venni a vállalat sajátosságait és tevékenységét, hogy a szabályok betartása mellett is hatékonyan és pontosan tükrözze a pénzügyi helyzetüket.

A hitelintézetek számviteli információs rendszere alapvetően megegyezik a vállalkozások általános számviteli rendszerével, amelyet a számviteli törvény határoz meg (Gulyás, 2019). Azonban fontos kiemelni, hogy a hitelintézeteknek sajátos jellemzőik vannak a számviteli gyakorlatban, amelyek főként tevékenységük egyedi jellegéből adódnak. Ezek a szervezetek elsősorban nem gyártásra vagy termelésre fókuszálnak, hanem a termelési tevékenységek finanszírozásával, valamint a felesleges pénzforrások összegyűjtésével és újrafelosztásával foglalkoznak. Ennek megfelelően a bankszámvitel központi eleme a pénzmozgások pontos nyilvántartása és a hozzájuk kapcsolódó kockázatok hatékony kezelése (Friedrich - Mitró, 2009).

Az Európai Unió által elfogadott IFRS (International Financial Reporting Standards) szabályok szerint kell az éves beszámolót elkészíteni minden hitelintézet számára, valamint azonos

prudenciális szabályokat követő pénzügyi vállalkozások részére is (Gulyás, 2019). Fontos megemlíteni, hogy ez a lehetőség minden, az MNB hatáskörébe tartozó gazdálkodó számára elérhető, ideértve a pénzügyi és befektetési vállalkozásokat is. Az IFRS szabályok alkalmazása hozzájárul a pénzügyi szektorban a nagyobb átláthatósághoz és a nemzetközi pénzügyi piacokkal való összehangoltsághoz. Ennek révén a hitelintézetek és pénzügyi vállalkozások is biztosíthatják, hogy beszámolóik megfeleljenek a nemzetközi szabványoknak, és könnyebben értelmezhetőek legyenek a nemzetközi befektetők és szállítók számára.

2.3 Alkalmazott módszertan

Az elemzéseimet Bárdosné (2004), Friedrich - Mitró (2009), Hágen (2018) és Paár (2021) szakirodalmára támaszkodva végeztem. Az említett szakirodalom mélyebb betekintést nyújtott a gazdasági és pénzügyi elemzések kulcsfontosságú aspektusaiba, különösen a hitelintézetekre vonatkozóan, valamint a vállalati stabilitás és hatékonyság előmozdításának módszereibe. Ezek a források segítettek abban, hogy szélesebb kontextusba helyezzem a kutatásom eredményeit, és átfogóbban megérthessem az elemzés fontosságát és hatékonyságát a gazdasági életben.

A vagyoni helyzet elemzését vertikálisan Friedrich és Mitró (2009) által is megfogalmazott megoszlási és dinamikus viszonyszámok segítségével végeztem, ahol a forrás oldalon főleg a követelések, eszköz oldalon, pedig kötelezettségek összetételére helyeztem a hangsúlyt. A forrás oldalon részletesebben foglalkozom a saját tőke arányával kapcsolatos tőkeellátottsági és tőkeáttételi mutatókkal, amelyeket Paár (2021) munkája mutat be. Az említett mutatók számítására vonatkozó módszertan a következő:

Tőkeellátottsági mutató számítása:

$$\frac{\textit{saját tőke}}{\textit{források összesen}} * 100$$

Tőkeáttét számítása:

$$\frac{\textit{idegen tőke}}{\textit{saját tőke összesen}} * 100$$

Ez után a likviditási helyzetet vizsgálom. Bárdosné (2004) szerint a likviditási mutatószámok tükrözik a likvid eszközök és a rövid lejáratú kötelezettségek arányát egymáshoz képest és megkülönböztet egymástól azonnali és éves likviditási mutatókat.

Azonnali likviditási mutató számítása:

$$\frac{\text{pénzeszközök} + \text{látra szóló hitelintézetekkel szembeni követelések}}{\text{látra szóló kötelezettségek}} * 100$$

Éves likviditási mutató számítása:

$$\frac{\text{pénzeszközök} + \text{értékpapírok} + \text{követelések}}{\text{rövid lejáratú kötelezettségek}} * 100$$

A jövedelmezőségi helyzetet a Hágén (2018) által megfogalmazott mutatók, a tőkearányos jövedelmezőség (ROE), az eszközarányos jövedelmezőség (ROA) a bevétel arányos jövedelmezőség (ROS) és Firedrich – Mitó (2009) a kamatjövedelmezőségi mutatója, eszközarányos költség mutatója és egy főre jutó eredmény alapján vizsgáltam.

ROE számítása:

$$\frac{\text{adózott eredmény}}{\text{saját tőke}} * 100$$

ROA számítása:

$$\frac{\text{adózott eredmény}}{\text{eszközök összesen}} * 100$$

ROS számítása:

$$\frac{\text{adózott eredmény}}{\text{nettó árbevétel}} * 100$$

Kamatjövödelmezősségi mutató számítása:

$$\frac{\text{banktevékenységből származó kamatkülönbözlet}}{\text{kapott kamatok és kamatjellegű bevételek}} * 100$$

Eszközarányos költség mutató számítása:

$$\frac{\text{működési költségek}}{\text{eszközök összesen}} * 100$$

Egy főre jutó eredmény számítása:

$$\frac{\text{adózott eredmény}}{\text{munkavállalók légszáma}}$$

3. Eredmények és értékelésük

A fejezet célja, hogy pénzügyi elemzésen keresztül értelmezze a bank vagyoni, likviditási és jövedelmezőségi helyzetét, különös tekintettel a 2020-as COVID-19 világjárvány és 2022. februárjában kirobbant orosz-ukrán konfliktus gazdasági hatásaira és az MKB-val való egyesülésre. Ezeknek az eseményeknek, különösen a háborús helyzetnek, a gazdasági hatásai arra kényszerítették a Magyar Nemzeti Bankot, hogy egészen 13%-ig emelje a jegybanki alapkamat mértékét. Bár a dolgozat írásakor fennálló irányadó kamatláb csak 2022.09.28-tól érvényes és nem feltétlenül érezteti hatásait a bank 2022-es beszámolójában, az emelkedő kamattrend már a pandémia kezdetétől megfigyelhető melynek a 2022. februárjában a háború kirobbanása volt a katalizátora. Fontosnak tartom még megemlíteni, hogy a Magyar Kormány 2020-ban a járványra való tekintettel átmeneti fizetési moratóriumot vezetett be, amelyet a háborús helyzet miatt 2022-ben meghosszabbított az agrár vállalkozások részére.

A globális pandémia és nemzetközi geopolitikai események gazdasági következményeit figyelembe véve, melyekről a bevezetésben említést tettem, azt feltételezem, hogy a magas kamatok a bank ügyfeleit a betétek felé terelik a hitelek helyett. Ennek eredményeképpen betétállomány bővülésére és hitelállomány csökkenésére számítok. A kisebb hitelállomány és a fizetési haladék következtében alacsonyabb kamatbevételekre számítok, ami valószínűleg negatív hatással lesz majd az eredményre. A kedvező állampapír és egyéb kötvény hozamok miatt úgy gondolom, hogy a bank bővíteni fogja az ezekkel az eszközökkel kapcsolatos portfólióját.

A bizonytalan gazdasági helyzet miatt még arra is számítok, hogy a bank növelni fogja a készpénz állományát és a látra szóló betétét, a magasabb likviditás elérése érdekében, mivel az elmúlt időszakban számos külföldi bank, például a svájci székhelyű Credit Suisse, vagy az amerikai Silicon Valley Bank, bankroham áldozatai lettek, nem tudták kifizetni a betéteseiket és bankcsődöt jelentettek. Ezzel párhuzamosan úgy gondolom, hogy a bank likviditási mutatói is egyre nagyobb számokat fognak produkálni az évek során.

3.1. Vagyoni helyzet elemzése

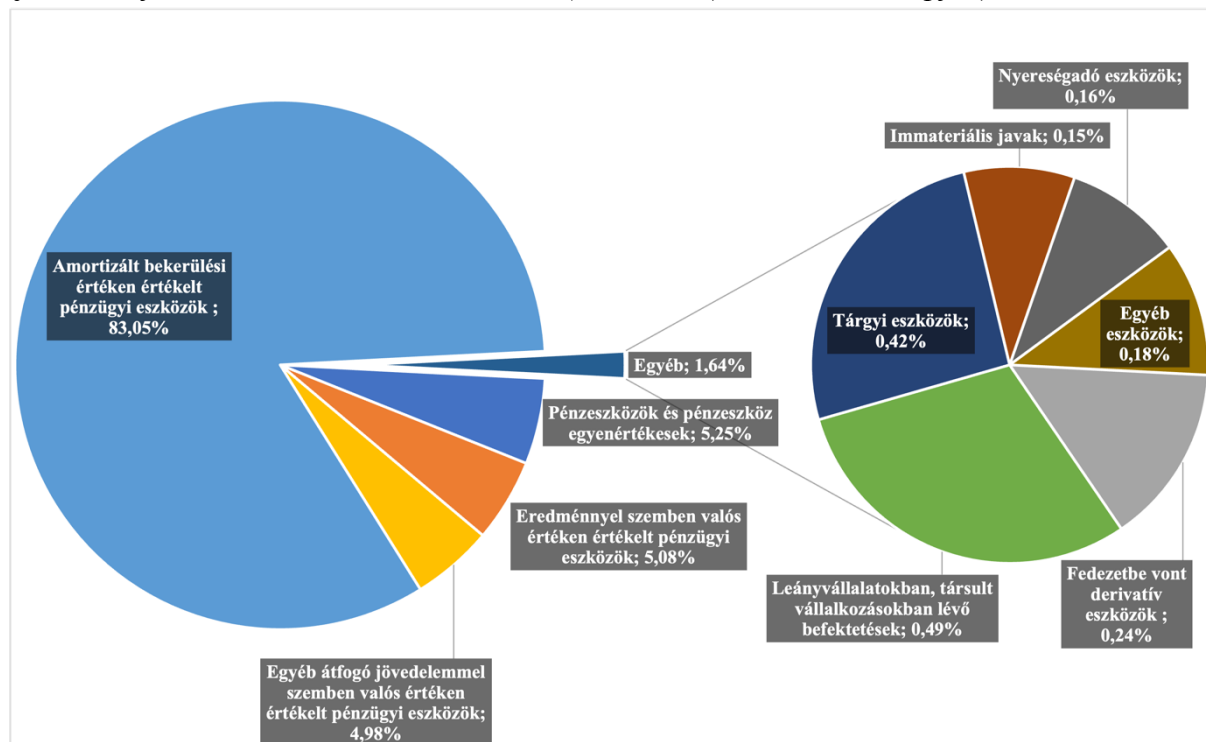
A vagyoni helyzet elemzésekor a mérleg két oldalát – az eszközöket és a forrásokat – vizsgáljuk. Az eszköz oldal bemutatja a vállalkozás vagyonának struktúráját egy adott időpontban, míg a forrás oldal a vagyon finanszírozásának eredetét tárgyalja. Mivel minden eszköznek van egy finanszírozási forrása, a mérlegben az összes eszköz és az összes forrás értéke egyenlő lesz egymással. Dolgozatomban vertikálisan elemzem a mérleg két oldalát. Vertikális elemzés alkalmával csak egy oldal adatait elemezzük úgy, hogy a forrás, vagy eszköz oldal összetételét vizsgáljuk a kérdéses időszakban megoszlási és dinamikus viszonyszámok segítségével.

3.1.1 Eszközök összetételének vizsgálata

Mint az a 3. ábrán is látszik az amortizált bekerülési értéken értékelt pénzügyi eszközök, a 4 év átlagában, az eszközök legnagyobb részét, 83%-át tették ki, ezért az összehasonlíthatóság miatt ezeket az eszközöket külön a 4. ábrán mutatom be.

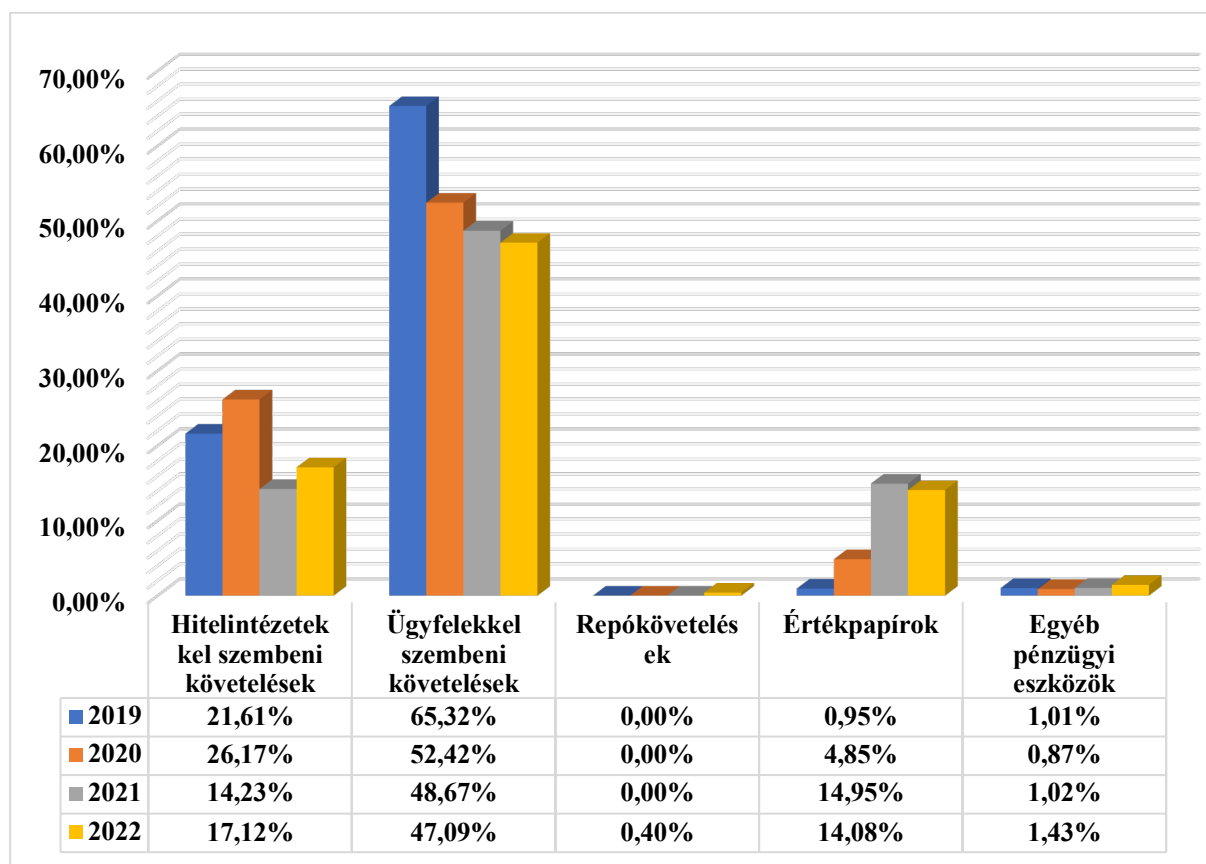
3. ábra: Takarékbank Zrt. eszközeinek átlagos megoszlása 2019-2022 évben

(forrás: saját szerkesztés Takarékbank Zrt. (2019-2022) beszámolói alapján)

4. ábra: Amortizált bekerülési értéken értékelt pénzügyi eszközök összetételének változása 2019-2022 évben

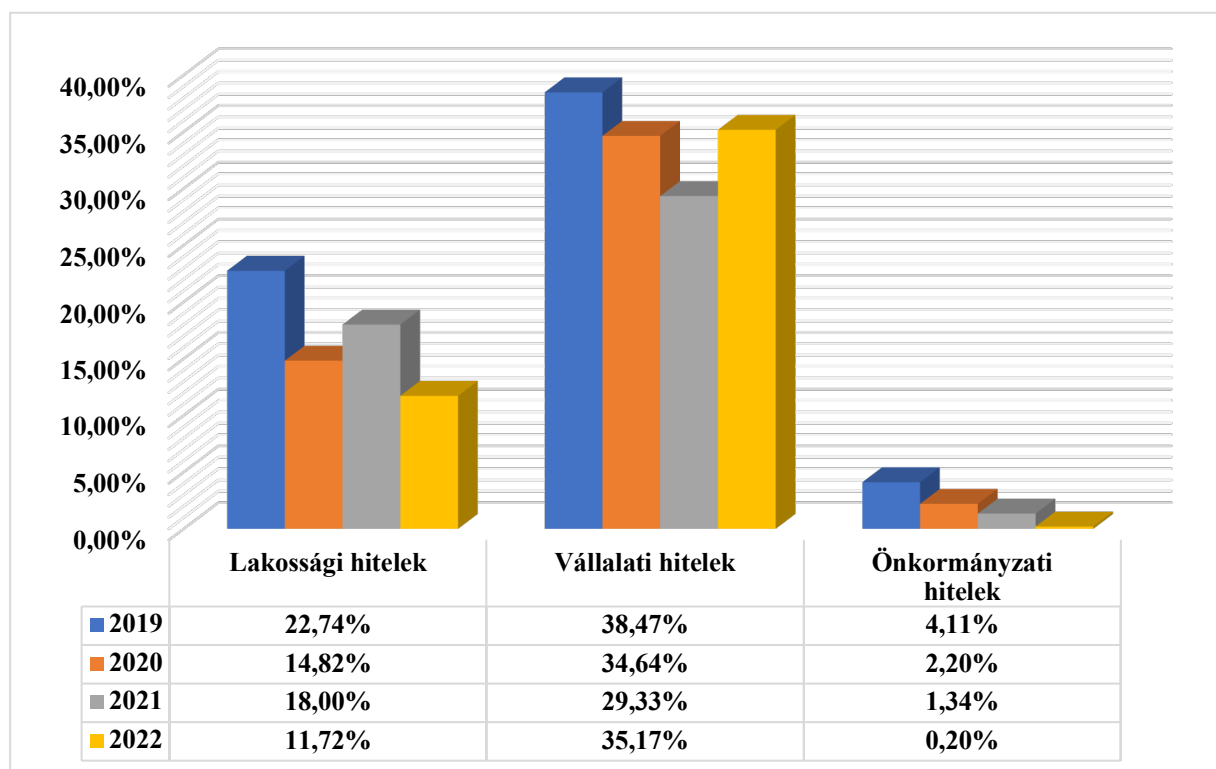
(forrás: saját szerkesztés Takarékbank Zrt. (2019-2022) beszámolói alapján)

Az amortizált bekerülési értéken értékelt pénzügyi eszközökön belül a legnagyobb részarányt az ügyfelekkel szembeni követelések teszik ki, ami a 4 év átlagában 53% feletti értéket jelent. A második a hitelintézetekkel szembeni követelések, amely a vizsgált időszakban átlagosan majdnem 20%-os aránnyal szerepel a mérlegben. Az évek során előbbi arányában egyértelműen, utóbbiában, habár ingadozással, de csökkenő trend figyelhető meg. Ez alátámaszthatja a feltételezésem, miszerint a kedvezőtlen kamatkörnyezet miatt csökkent a hitelállomány, de ahhoz, hogy ezt egyértelműen kijelenthessük, meg kell a továbbiakban vizsgálnunk ezen eszközök összetételének alakulását az 5. ábrán. A hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok aránya erős növekedésbe kezdett a vizsgált évek során, szinte nulláról, 2022-re ezeknek az értékpapíroknak az eszközökön belüli aránya elérte a 14%-ot. Az értékpapírok összetételével részletesebben a 6. ábrán foglalkozunk. Az egyéb pénzügyi eszközök jellemzően csak előlegeket tartalmaztak, ezeknek az aránya stagnált az évek során. Érdekes még megjegyezni, hogy 2022-re megjelentek a mérlegben az értékpapír-visszavásárlási, másnéven repó követelések.

5. ábra: Ügyfelekkel szembeni követelések összetételének változása az eszközökön belül
2019-2022 évben

(forrás: saját szerkesztés Takarékbank Zrt. (2019-2022) beszámolóí alapján)

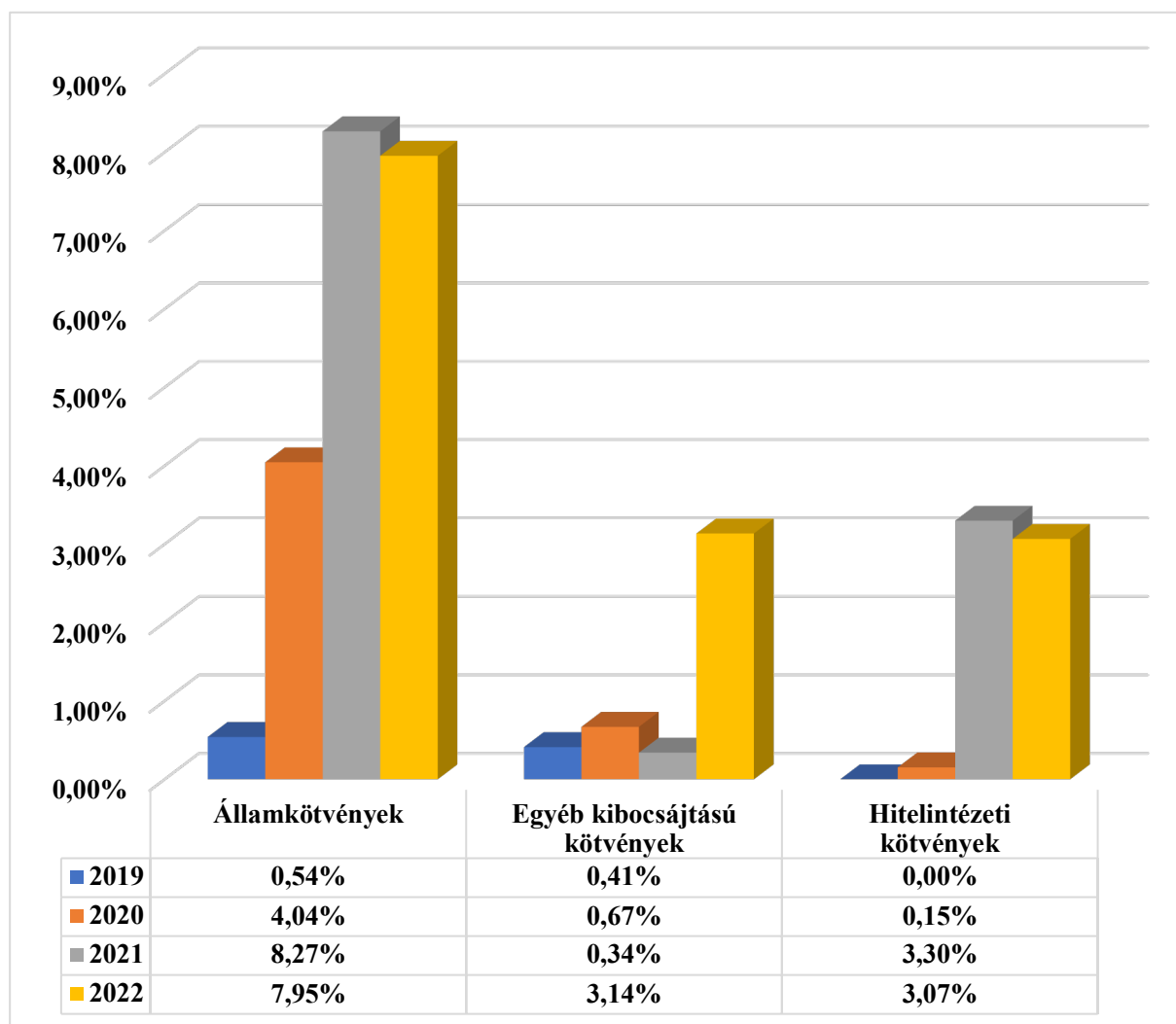

Annak ellenére hogy a lakossági és az önkormányzati hiteleknel valóban megfigyelhető a visszaesés, a vállalati hiteleknel ugyanez nem állapítható meg egyértelműen. A 2019-től 2021-ig tartó időszakban egyértelműen érzékelhető a csökkenés, viszont az államilag támogatott kedvező vállalati hitelkonstrukcióknak (például a Széchenyi Hitelprogramnak, vagy az MFB Gazdasági Újjáépítési Programnak) köszönhetően, még a kedvezőtlen kamatkörnyezet ellenére is a 2022-es adatok képesek voltak egy kicsit még túl is szárnyalni a 2020-as számokat.

A lakossági hitelek csökkenése aggodalomra adhat okot, mivel ezek jellemzően magasabb kamatozású termékek, és hozzájárulnak a bank bevételeihez. Ezen a területen történő visszaesés negatívan befolyásolhatja a bank jövedelmezőségét, különösen, ha a csökkenés tartós jellegű. Azonban fontos megjegyezni, hogy a lakossági hitelezés csökkenése esetleg egy tudatos stratégiai döntés eredménye is lehet a bank részéről, amely a kockázatok csökkentésére és a stabilabb vállalati hitelezési portfólióra összpontosít. A vállalati hitelezés területén tapasztalt stabilitás biztató jel, különösen a jelenlegi ingadozó piaci körülmények között. A vállalati hitelek aránya bár ingadozott, de képes volt szinten maradni, ami azt jelzi, hogy a bank erős kapcsolatokat ápol a vállalati ügyfeleivel.

6. ábra: Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok összetételének változása az eszközökön belül 2019-2022 évben

(forrás: saját szerkesztés Takarékbank Zrt. (2019-2022) beszámolói alapján)

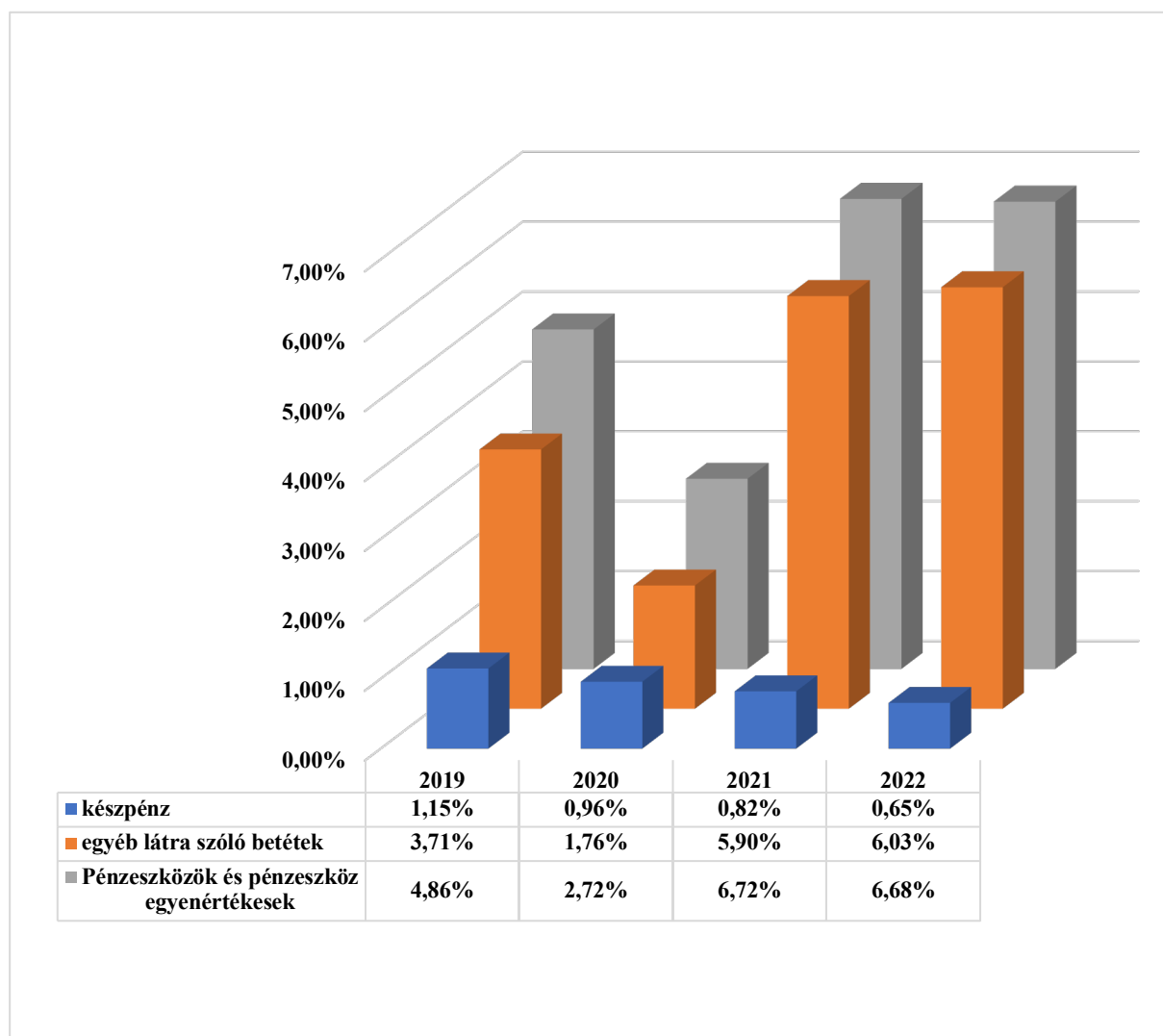

A bevezetésben felvetett hipotézisünket az alábbi ábra erősíti meg. 2019-ben a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok gyakorlatilag elhanyagolható súllyal bírtak a mérlegben, ami valószínűleg az időszak rendkívül alacsony kamatszintjeinek tudható be.

Feltételezhetően az alacsony kockázat és a kedvező állampapír kamatok okán, a bank bővítette a kötvényekkel kapcsolatos portfólióját, 2020-ban erős államkötvény vásárlásba kezdett, amelyeknek 2022-re az eszközökön belüli részesedése majdnem elérte a 8%-ot. 2021-ben és 2022-ben más hitelintézetek, és egyéb vállalatok által kibocsájtott kötvények beszerzésével, tovább növelte az értékpapírok arányát portfóliójában.

7. ábra: Pénzeszközök és pénzeszköz egyenértékesek összetételének változása 2019-2022 évben

(forrás: saját szerkesztés Takarékbank Zrt. (2019-2022) beszámolói alapján)

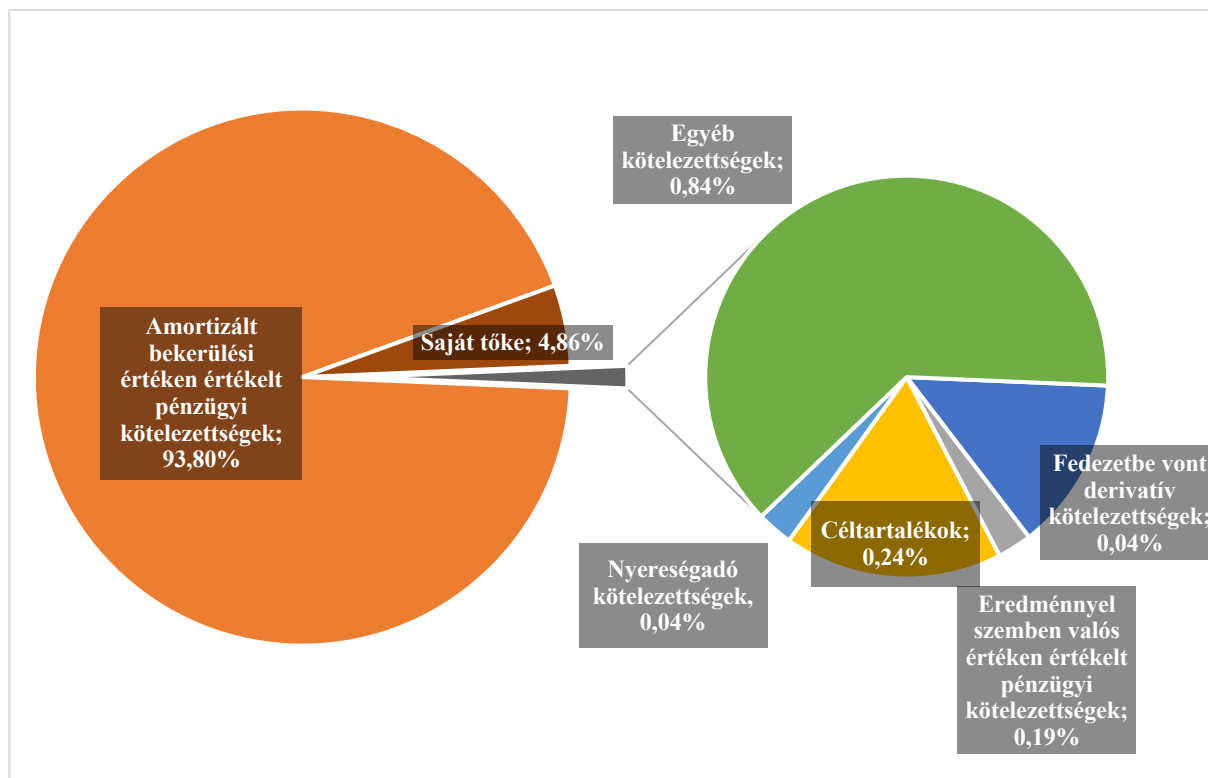
Ebbe a kategóriába tartoznak azok a pénzügyi eszközök amelyekhez a bank azonnal hozzáfér. Az évek során a készpénz százalékos aránya csökkent, az egyéb látra szóló betétek esetében változó tendenciát látni. 2020-ban ezen eszközök aránya csökkent, 2021-ben viszont erős emelkedés volt tapasztalható, és 2022-re arányuk elérte a 6%-ot.

A pénzeszközök és pénzeszköz egyenértékesek kategória esetében szintén változó tendenciát látni, köszönhetően annak, hogy a látra szóló betétek sokkal nagyobb súllyal szerepelnek a pénzeszközök között. A készpénzállomány csökkenés ellenére itt is növekedés figyelhető meg, amely bizonyítja feltevésünket, miszerint a bank növelte ezen eszközök állományát az évek során.

3.1.2 Források összetételének vizsgálata

8. ábra: Takarékbank Zrt. forrásainak átlagos megoszlása 2019-2022 évben

(forrás: saját szerkesztés Takarékbank Zrt. (2019-2022) beszámolói alapján)

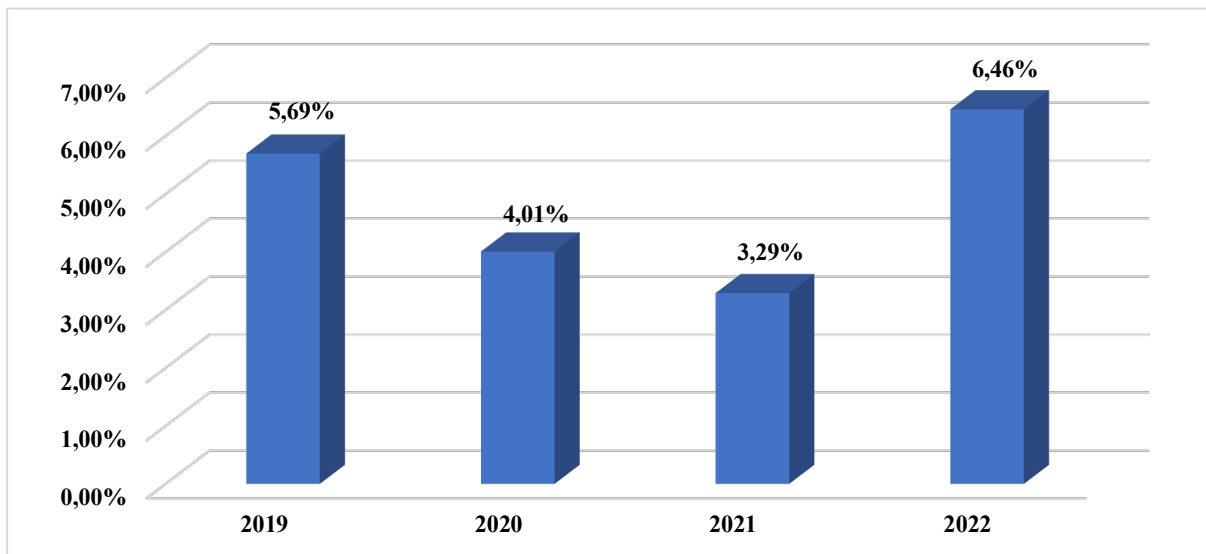

A következőkben a mérleg forrásoldalát mutatom be a 8. ábra segítségével, továbbá ismertetem a tartalmát.

A 4 év átlagában a legnagyobb részarányt, majdnem 95%-ot az amortizált bekerülési értéken értékelt pénzügyi kötelezettségek teszik ki amelyekről következőkben a 10. ábrán részletesebb bontásban beszélünk. Ezt követi a saját tőke amelynek alakulása következő 9.-10. ábra és az 1. táblázat mutatja. Viszonylag kicsi 1,34%-os aránnyal, de megjelennek még más, - például a egyéb és a fedezetbe vont derivatív - kötelezettségek is a forrás oldalon.

9. ábra: Tőke ellátottsági mutató alakulása 2019-2022 évben

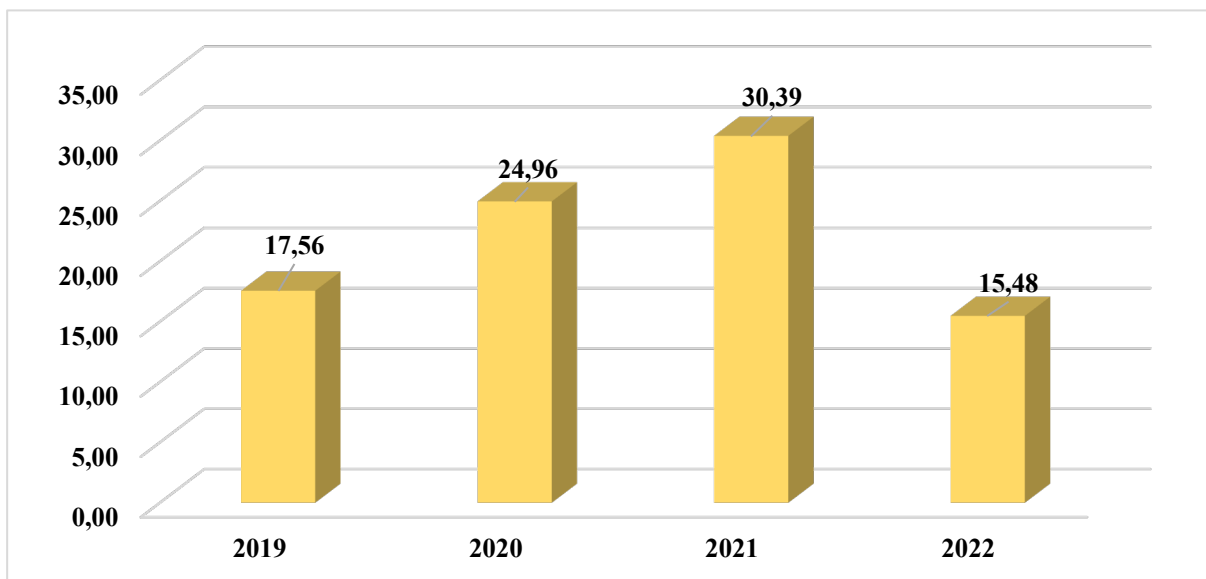
(forrás: saját szerkesztés Takarékbank Zrt. (2019-2022) beszámolói alapján)

A 9. ábra segítségével a bank tőke ellátottságának alakulását mutatom be. A tőke ellátottsági mutató a saját tőke arányát mutatja a forrásokon belül. Minél magasabb értéket vesz fel a mutató, annál kisebb az idegen forrás aránya, és a vállalkozás által vállalt kockázat. A mutató 2019-től 2021-ig tartó időszakban egyre kisebb számokat mutat, ami nagyrészt a negatív eredmény eredménytartalékba való átvezetésének is köszönhető.

10. ábra: Tőkeáttétel alakulása 2019-2022 évben

(forrás: saját szerkesztés Takarékbank Zrt. (2019-2022) beszámolói alapján)

A tőkeáttétel azt mutatja meg, hogy egy vállalat mennyi vagyont kezel saját tőkéje egységére vetítve. Ezen érték nem lehet kisebb, mint egy, amennyiben a vállalkozás teljes mértékben saját forrásokból finanszírozott, az érték pontosan egy lesz. Azonban, ha a cégnek van egyéb idegen forrása is, a tőkeáttételi ráta 1 fölé emelkedik, így ezt a pénzügyi mutatót tőkeáttételi multiplikátornak is nevezik. Az első 3 vizsgált év során a mutató növekedett, ami többek között az idegen források növekedésének tudható be.

1. táblázat: Saját tőke összetételének alakulása 2019-2022 évben

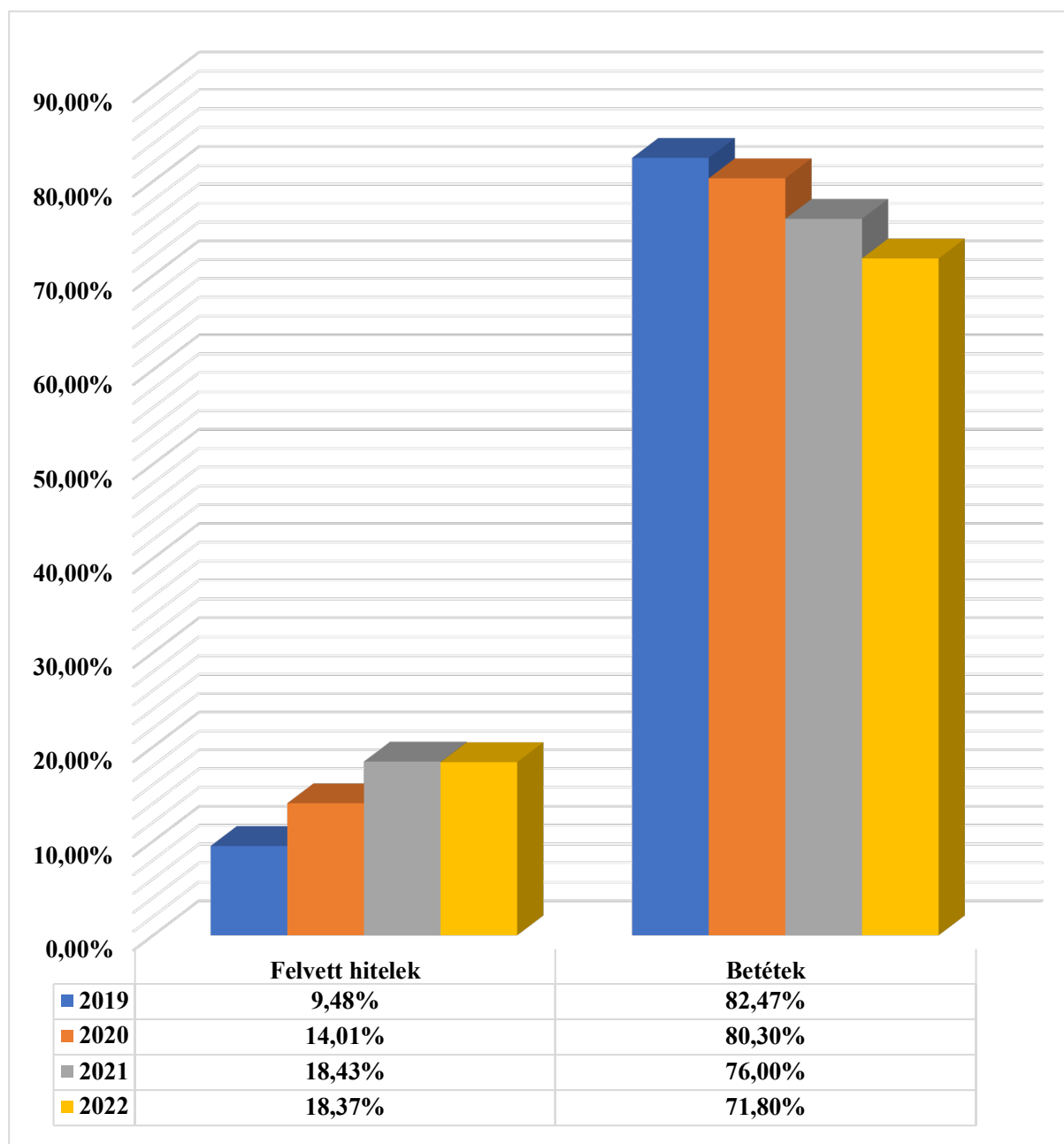
(forrás: saját szerkesztés Takarékbank Zrt. (2019-2022) beszámolóí alapján)

Adatok millió forintban				
Forrás / Év	2019	2020	2021	2022
Jegyzett tőke	100 260	100 260	100 260	186 960
Tőketartalék	21 647	21 647	21 647	34 947
Eredménytartalék	9 885	36	-10 744	-14 544
Egyéb tartalékok	1 059	919	919	3 467
Tárgyévi nettó eredmény	-9 849	-10 780	-1 252	25 481
Halmazott egyéb átfogó jövedelem	458	284	-4 429	-9 473
Saját tőke összesen	123 460	112 366	106 401	226 838

2022-ben azonban jelentős növekedés figyelhető meg, a saját tőke arányában, és forintban kifejezett értékében is, illetve csökkenés a tőkeáttétel részéről. Ez főleg a bank 2022-ben nyereséggel zárt üzleti évének, illetve az MKB-val való összeolvadás előkészítéseként, megvázolt a tulajdonosi struktúrájának köszönhető. A korábban 73,38% és 17,67%-os részesedéssel rendelkező MTB Magyar Takarékszövetkezeti Bank Zrt. és Magyar Posta Zrt. eladta részesedéseit az MKB Bank Nyrt.-nek. Az MKB 98,83% százalékos részesedést szerzett a bankban, és további 86 700 millió forint össznévértékű törzsrészcénvt vezetett be, aminek köszönhető a jegyzett tőke növekedése.

11. ábra: Amortizált bekerülési értéken értékelt pénzügyi kötelezettségek összetételének változása 2019-2022 évben

(forrás: saját szerkesztés Takarékbank Zrt. (2019-2022) beszámolói alapján)

Felállított hipotézisem, miszerint a betétállomány növekedni, a felvett hitelek aránya csökken fog a következő táblázat cáfolja. A magas kamatkörnyezet ellenére pont az ellenkező figyelhető meg. Bár az betétállomány forint értékben növekedni tudott, a növekedés alul múlta a várakozásaimat, és aránya 10%-al csökkent a forrásokon belül. A hitelintézetekkel szembeni kötelezettségek ezzel szemben nagyot tudtak nőni, a bank a kedvezőtlen kamatkörnyezet ellenére is újabb hiteleket vett fel és egészen 18,37%-ig emelte azok súlyát az eszköz oldalon.

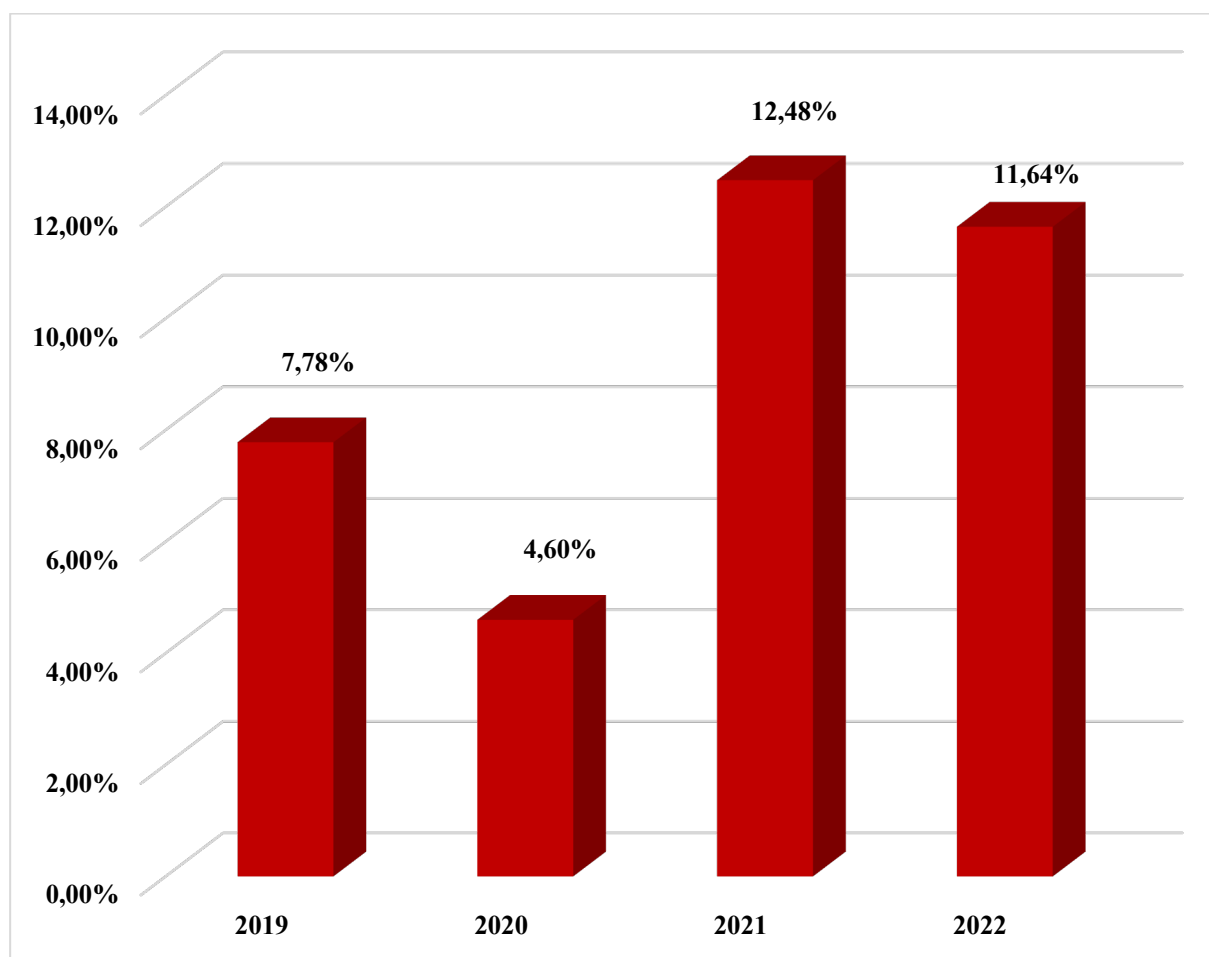
3.2 Likviditási helyzet elemzése

A hitelintézet működése és az intézmény teljes körű értékelése szempontjából a pénzügyi állapot és a jövedelmezőség vizsgálata kiemelkedően fontos. A vagyoni helyzet elemzésén belül nem elhanyagolható a likviditás vizsgálata sem, mivel a likviditásra vonatkozó mutatószámok alapvető információkat szolgáltatnak a hitelintézet rövid és hosszú távú fizetőképességéről. Az éves beszámoló adataiból számítható azonnali és éves likviditási mutató.

Az azonnali likviditási mutató számlálójában a pénzeszközök és pénzeszköz egyenértékelések összege, a nevezőjében a látra szóló kötelezettségek összege szerepel.

12. ábra: Azonnali likviditási mutató alakulása 2019-2022 évben

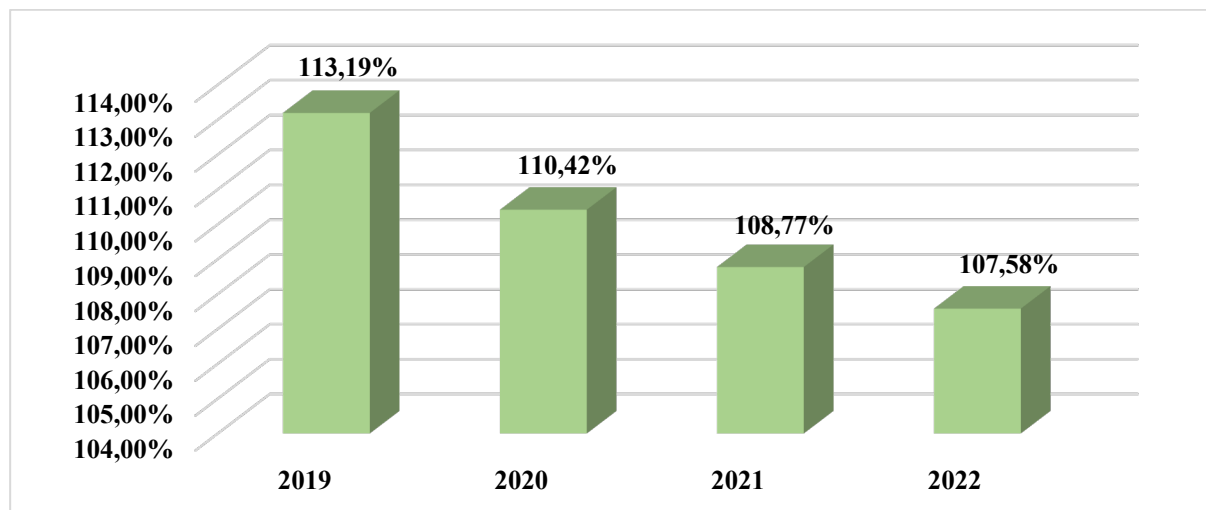
(forrás: saját szerkesztés a 2. táblázat alapján)

Az éves likviditási mutató számlájója a pénzeszközök és pénzeszköz egyenértékelések, az értékpapírok, és a követelések összegét, míg a nevezője a rövid lejáratú kötelezettségeket tartalmazza.

13. ábra: Éves likviditási mutató alakulása 2019-2022 évben

(forrás: saját szerkesztés a 2. táblázat alapján)

Bár a két ábra ellentmondásos, érdemes megnézni ennek a miértjeit. Ahogy azt a fejezet elején is feltételeztük a bank valóban növelte az azonnali fizetőképességével kapcsolatos pénzeszközeinek az arányát, ami az ehhez kapcsolódó mutatón is látszik. Annak ellenére, hogy az emelkedés nem egyértelmű az évek során 2021-ben 2019-hez képest majdnem megháromszorozta a pénzeszközök arányát a látra szóló követelésekkel szemben. Ezzel ellentétben az éves likviditási mutató mérséklődést mutat, amely a rövid lejáratú kötelezettségek összegének növekedésének köszönhető. Bár a csökkenés egyértelműen meghatározható a mutató végig 100% felett maradt, ami azt jelenti, hogy a bank egy éven belül ki tudná fizetni az összes látra szóló és rövid lejáratú kötelezettségét.

2. táblázat: Likviditási mutatók számításához használt eszközök és források alakulása 2019-2022 évben

(forrás: saját szerkesztés Takarékbank Zrt. (2019-2022) beszámolója alapján)

	Adatok millió forintban				
	Év	2019	2020	2021	2022
Számláló	Pénzeszközök és pénzeszköz egyenértékesek	105 265	76 289	217 464	234 753
	Értékpapírok és követelések	1 927 012	2 364 805	2 550 682	2 813 745
Nevező	Látra szóló kötelezettségek	1 352 827	1 658 902	1 742 733	2 016 160
	Rövid lejáratú kötelezettségek	442 598	551 919	802 174	817 568

A pénzügyintézeteknek kiemelt figyelmet kell fordítaniuk a likviditási állapotuk elemzésére, ezért az éves jelentések alapján nem praktikus ezt végezni. A folyamatos likviditás fentartása egy jogszabály által meghatározott követelmény a pénzügyintézetek számára. A likviditás rendszeres monitorozásához különböző vizsgálatokat lehet használni, amelyek közé tartoznak a napi és az időszakos (heti, havi) likviditási kimutatások. Ezeknek az információ tartalma sokkal mélyrehatóbb, mint az éves jelentéseké.

3.3 Jövedelmezőségi és hatékonysági helyzet elemzése

A következő mutatók segítségével azt vizsgáljuk, hogy a bank milyen eredménnyesen használta fel a rendelkezésére álló erőforrásokat. Azt már megállapítottuk, hogy a lakossági hitelek aránya visszaesett a mérlegben, viszont a vállalati hiteleknél nem volt ilyen egyértelmű a helyzet arányuk bár ingadozott, de szinten tudott maradni.

Az emelkedő kamatok hatása fontos tényező a bank jövedelmezőségének szempontjából. Bár a lakossági hitelezés csökkenése negatívan érintheti a bevételeket, az emelkedő kamatok pozitív hatással lehetnek, különösen, ha a bank képes magasabb kamatot felszámítani a hitelezésért. Ez segíthet ellensúlyozni a lakossági hitelezésből származó bevételek csökkenését és növelheti a bank jövedelmezőségét.

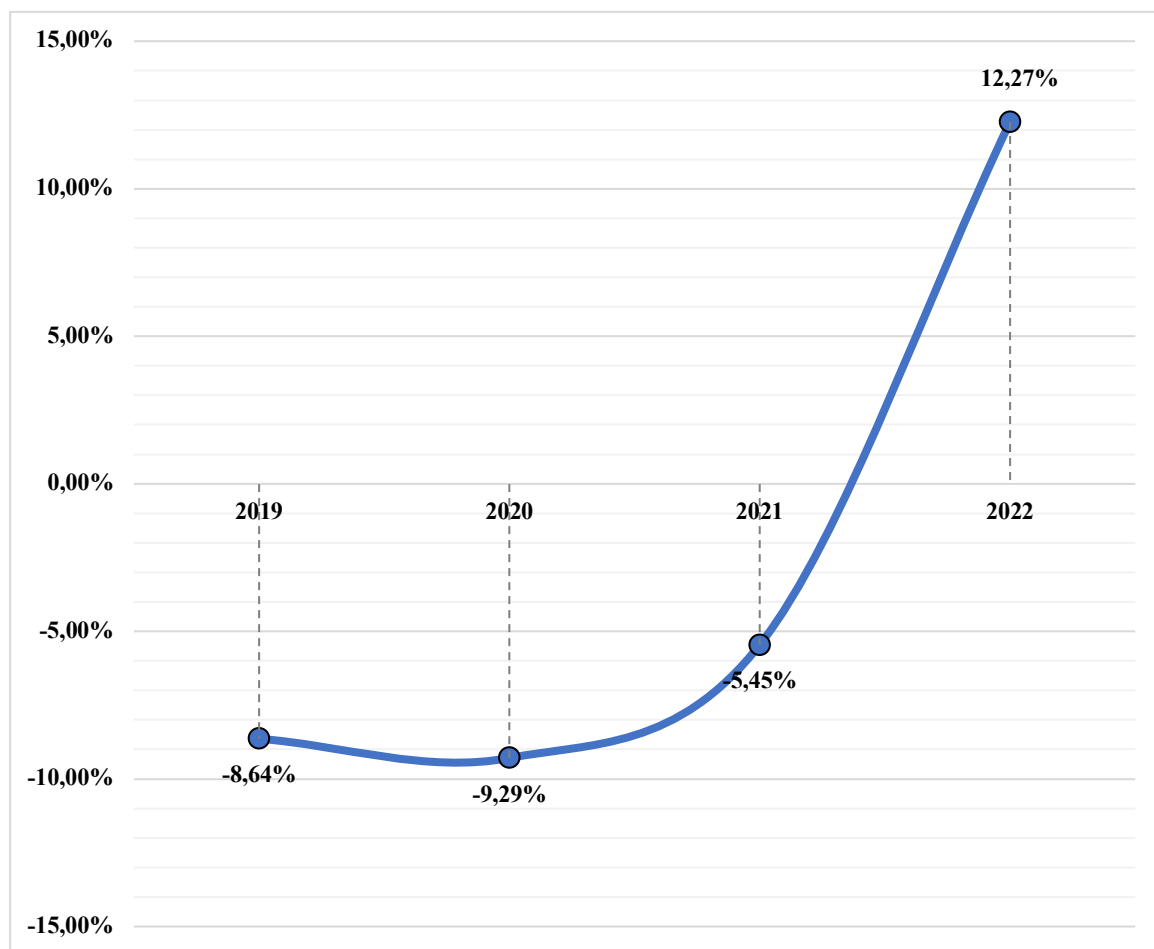
Ezen a ponton megváltoztatom az eddigi feltételezésem miszerint a hitelállomány arányos mérséklődésével párhuzamosan csökkeni fog az eredmény is mivel a vállalati hitelek sokkal nagyobb súllyal szerepelnek a bank forrásai között, arra számítok, hogy az emelkedő kamatok pozitív hatással lesznek a és a jövedelmezőségi mutatók eredményére.

3.3.1 Tőkearányos jövedelmezőség

Az ROE, vagyis tőkearányos jövedelmezőség (Return on Equity) egy pénzügyi mutató, amely azt méri, hogy egy vállalat milyen hatékonyan használja fel a saját tőkéjét a nyereség előállítására. A mutató a vállalat adózás utáni eredményének és a számított időszak nyitó és záró saját tőkéjének az átlagának a hányadosa.

14. ábra Tőkearányos jövedelmezőség alakulása 2019-2022 évben

(forrás: saját szerkesztés Takarékbank Zrt. (2019-2022) beszámolói alapján)

A mutató a korábbi években nem fest jó képet, hiszen az első 3 vizsgált évben mindben negatív előjelű értéket jelez. Ennek oka, a Takarékbank magas működési költségeiből és az alacsony kamatbevételekből származó negatív eredmény.

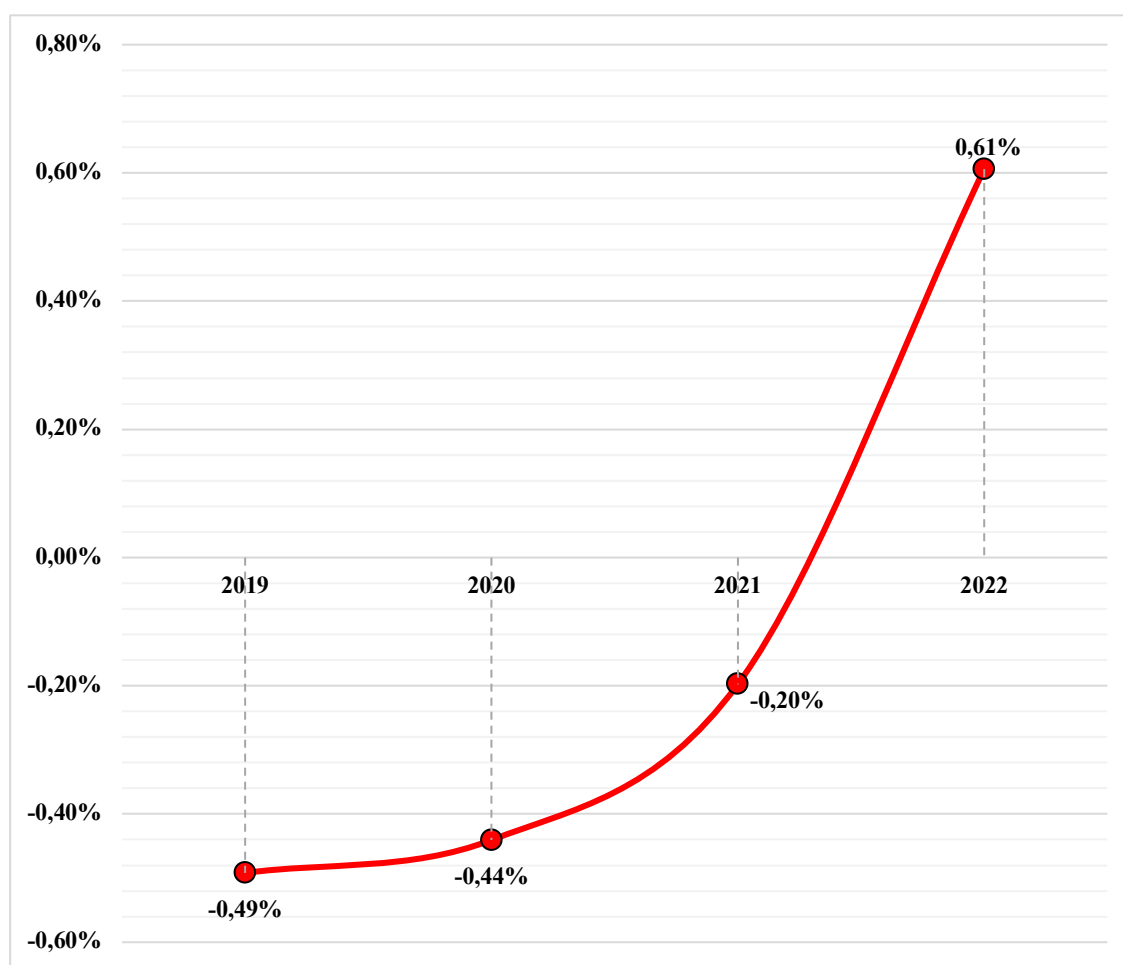
2022-re viszont ez a tendencia teljesen megváltozott, a bank már 2021-ben is kevesebb veszteséget termelt, de a következő évben a sikerült fordítania a negatív trenden és nyereségesen működni 2022-ben. Az emelkedő ROE mutató azt sugallja, hogy a banknak sikerült alkalmazkodnia a kihívásokhoz és javítania teljesítményén.

3.3.2 Eszköz arányos jövedelmezőség

Az eszköz arányos jövedelmezőség, másnéven ROA (Return on Assets) azt mutatja meg, hogy a vállalat mennyire képes profitot termelni az általa használt eszközök felhasználásával. Az adózott eredmény és a számított időszak nyitó és záró eszközösszegének az átlagának a hányadosa. A ROA magas értéke azt jelenti, hogy a vállalat hatékonyan használja fel az eszközeit a profit termelésére, míg egy alacsony ROA azt jelenti, hogy a vállalat kevésbé hatékony ebben a tekintetben.

15. ábra: Eszköz arányos jövedelmezőség alakulása 2019-2022 évben

(forrás: saját szerkesztés Takarékbank Zrt. (2019-2022) beszámolóí alapján)

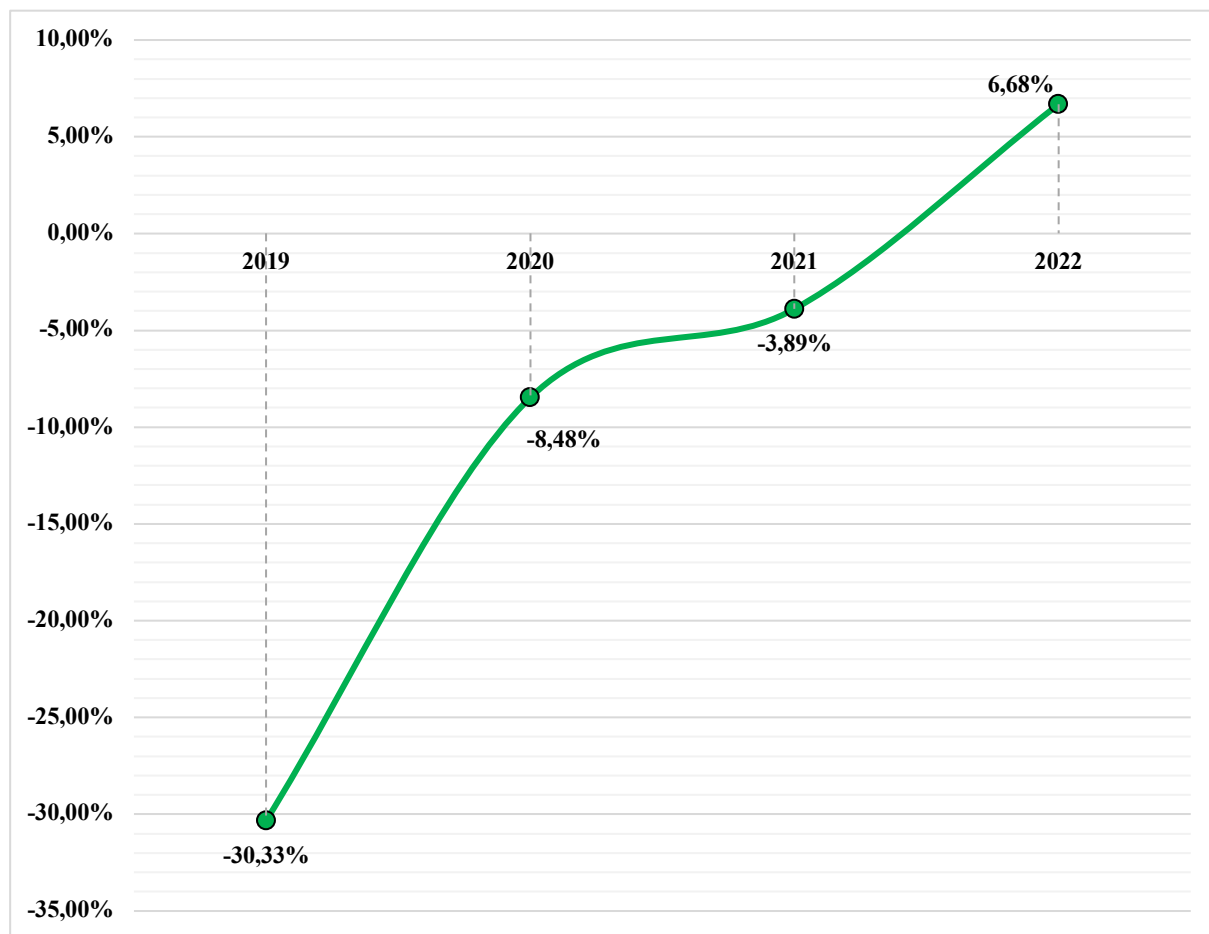
Az előző mutatóval szinkronban van az eszköz arányos jövedelmezőség is. Mivel ez a mutató figyelembe veszi a vállalat eladósodottságát is, itt még egyértelműbben meghatározható a pozitív eredmény, mint az előző esetben, amely a bank számára kedvező hitelkamatoknak, illetve az eszközök hatékonyabb felhasználásának köszönhető.

3.3.3 Bevétel arányos jövedelmezőség

A következő 16. ábra segítségével a bevétel arányos jövedelmezőség, vagyis a ROS (Return on Sales) mutatóját vizsgálom amely azt méri, hogy a vállalat milyen hatékonyan képes profitot termelni a bevételéből. Az adózott eredmény és az összes bevétel hányadosával képezhető.

16. ábra: Bevétel arányos jövedelmezőség alakulása 2019-2022 évben

(forrás: saját szerkesztés Takarékbank Zrt. (2019-2022) beszámolói alapján)

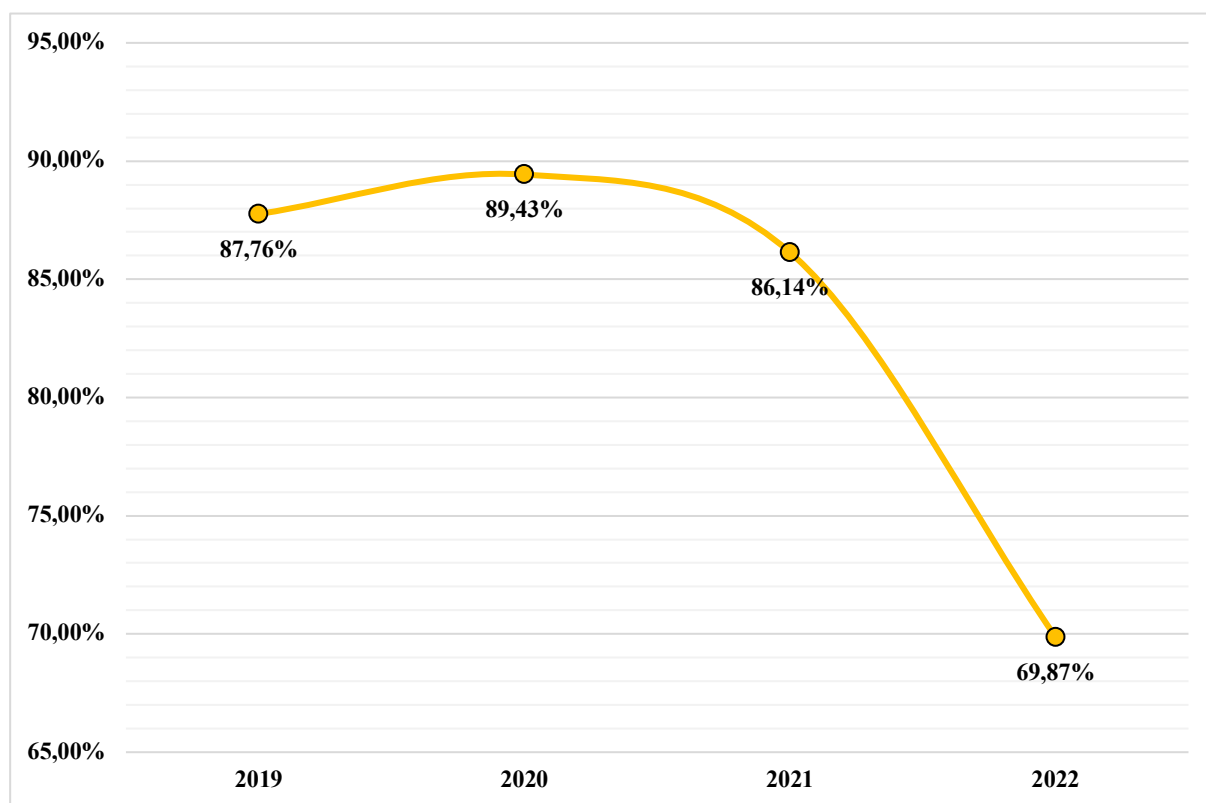
Az eredményesség javulása ennél a mutatónál éleződik ki a legjobban. 2019-ben nagyon rossz -30%-os arányt indikált a mutató amelyet nagy léptekken dolgozott fel 2020-ban és 2021-ben. 2022-re egészen 6% fölé emelkedett, ennek a háttérében a fentiekben említett kamatkörnyezet és a vállalati hitelek magas arányának köszönhető hatalmas kamatbevételek állnak, miközben az eredménykimutatásban jelentkező ráfordítások nem emelkedtek szignifikánsan.

3.3.4 Kamatjövedelmezőségi mutató

A banktevékenységből származó kamatkülönbség (más néven kamatmarzs vagy kamatnetto) a bankok egyik fő bevételi forrását jelenti. Ez a különbség a bankok által kihelyezett hitelekben és a befektetésekből származó kamatbevételek, valamint a betéteseknek és más hitelezőknek fizetett kamatkiadások között. A kamatjövedelmezőségi mutatót ezeknek a kamatkülönbségnek és a kamatbevételeknek az összegéből képezzük. A hitelintézeteknél számítható jövedelmezőségi mutatók közül nagy jelentőséggel bír, mivel nagyrészt ennek alakulása határozza meg a bank jövedelmezőségét

17. ábra Kamatjövedelmezőségi mutató alakulása 2019-2022 évben

(forrás: saját szerkesztés Takarékbank Zrt. (2019-2022) beszámolói alapján)

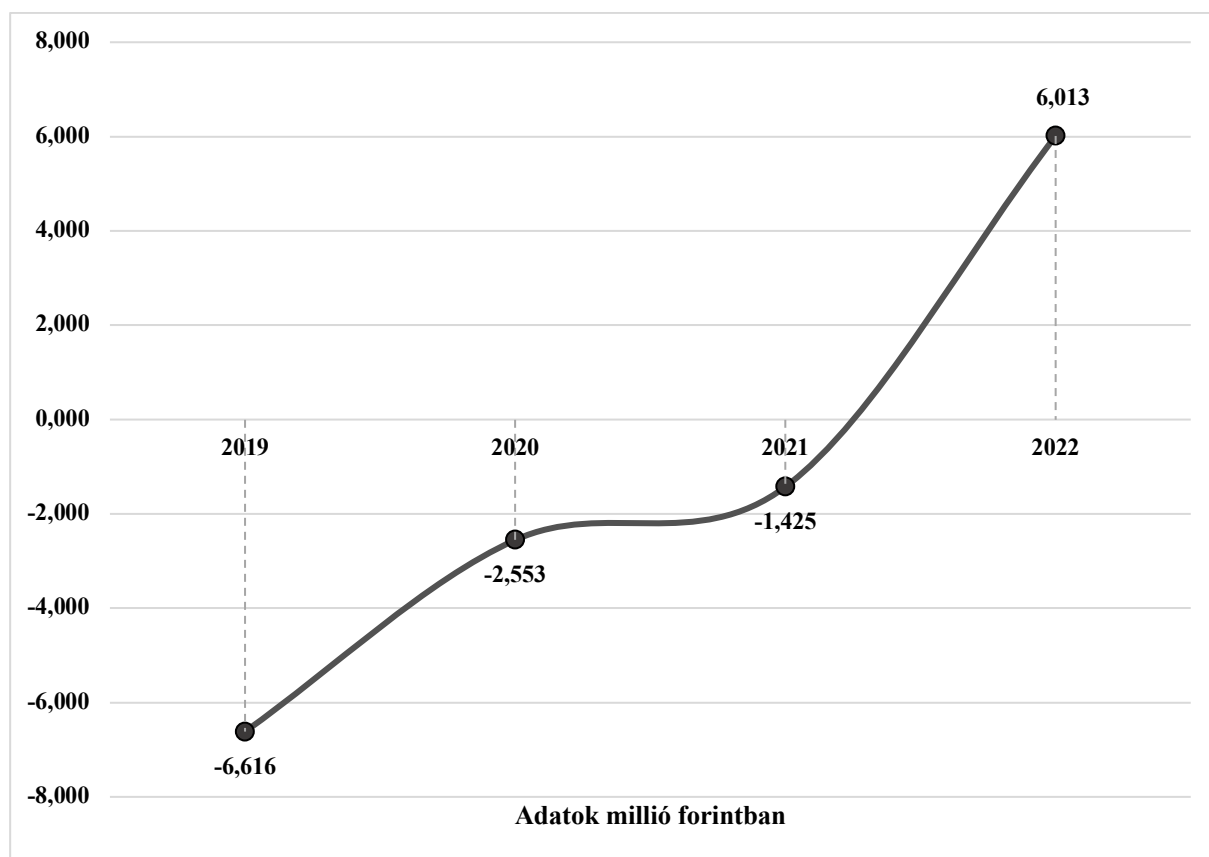
Ez a mutató már nem fest olyan pozitív képet, mint az előző jövedelmezőségi mutatók, bár a 2020-ban növekedésnek tudott indulni 2021-ben egy mérsékelt, 2022 pedig erős zuhanásba kezdett. Az ilyen jelentős mértékű csökkenés aggodalomra adhat okot a bank számára, mivel a kamatjövedelmezőségi mutató közvetlenül befolyásolja a bankok profitabilitását. A kamatjövedelmezőség csökkenése azt is jelezheti, hogy a bankoknak magasabb kamatokat kell fizetniük a betéteseknek és hitelezőknek, vagy hogy a hitelek és befektetések nem hoznak elég kamatbevételt.

3.3.5 Egy főre jutó eredmény

Ez a mutató egy alkalmazott által előállított eredményt mutatja. Gyakran használnak a gazdaság teljesítményének vagy egy vállalat eredményességének mérésére. Ez a mutató azt mutatja meg, hogy egy adott időszakban vagy egy adott gazdasági egységre (például egy vállalatra) vetítve mennyi nyereség vagy veszteség jut egy alkalmazottra.

18. ábra Egy főre jutó eredmény alakulása 2019-2022 évben

(forrás: saját szerkesztés Takarékbank Zrt. (2019-2022) beszámolói alapján)

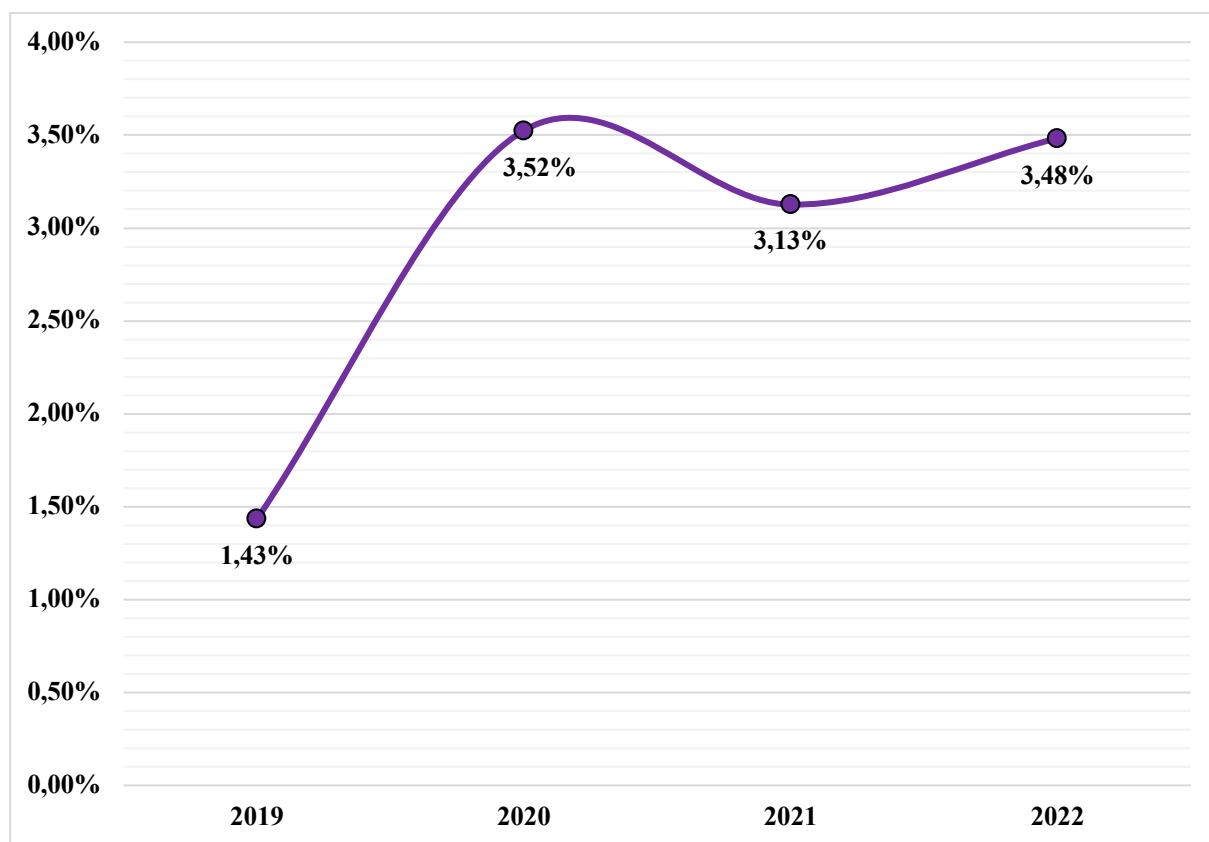
Az első 3 mutatóval szinkronban az eredményesség javulása ennél a mutatónál is egyértelműen érzékelhető a 2019-ben az egy alkalmazottra jutó veszteség 6,6 millió forint volt, ezt az igencsak rossz arányt a bank 2022 teljesen megfordította, és alkalmazottanként 6 millió forint nyereséget termelt

3.3.6 Eszközarányos költség mutató

Az eszközarányos költségmutató egy olyan pénzügyi mutatószám, amelyet gyakran a vállalati vagy üzleti teljesítmény elemzésére használnak. Ez a mutató lehetővé teszi, hogy a vállalat vagy vállalkozás hatékonyságát és eredményességét mérjék a vállalati eszközök felhasználásával kapcsolatban.

19. ábra Eszközarányos költség mutató alakulása 2019-2022 évben

(forrás: saját szerkesztés Takarékbank Zrt. (2019-2022) beszámolói alapján)

Összességében ez a mutató is kedvezőtlen képet mutat, 2020-ban a költségek eszközökhöz viszonyított aránya több, mint a kétszeresére nőtt. Az ezt követő években bár a mutató ingadozott érdemi csökkenés nem volt tapasztalható.

4.Következtetések és javaslatok

□ Következtetések:

- A Takarékbank Zrt. mérlegének elemzése alapján, a jellemzően drágább lakossági hitelek terén visszaesést tapasztalható. Jó hír, hogy felállított hipotézisem nem igazolt, a vállalati hiteleknél nem állapítható meg egyértelműen ez a visszaesés, amely többek között az államilag támogatott hitelkonstrukcióknak köszönhető.
- A bank főleg állampapír vásárlással jelentősen növelte az értékpapírokkal kapcsolatos eszközöket a portfóliójában, amely egyetért a bevezetésben felvetett állításommal
- A magas kamatok ellenére betétállomány aránya a mérlegben évről évre csökkent, és a bank által felvett hitelek aránya ezzel szemben viszont nőtt, ami arra utal, hogy a magas kamatkörnyezet ellenére továbbra is fennáll a hitelek iránti kereslet.
- A likviditási helyzet elemzése kiemelkedően fontos a bank stabilitása és hosszú távú életképessége szempontjából, különös tekintettel a rövid távú fizetőképességre és a likviditási mutatókra. Ahogy sejtettem a bank az évek során bővítette a pénzeszköz állományát. Ennek köszönhető az azonnali likviditási mutató növekedése. Ezzel ellentétben éves likviditási mutató egyre kisebb számokat produkált az évek során, amely a rövid lejáratú kötelezettségek növekedésének köszönhető.
- A bank jövedelmezőségének alakulására felállított állításaimat a számításaim nem igazolják. A bank jövedelmezősége pozitív irányba mutat a veszteséges évek után, a tőkearányos, eszközárányos és bevételarányos jövedelmezőségi mutatók is pozitív képet mutatnak, de aggodalomra adhat okot a kamatjövedelmezőség esetében tapasztalt csökkenés és az eszközárányos költségek növekedése.

□ Javaslatok:

- A lakossági hitelek terén tapasztalt visszaesés a jövőben negatív hatással lehet a kamatbevételekre. Javasolható a bank számára, hogy vizsgálja felül a lakossági hiteltermékeit, és találjon olyan módokat, amelyekkel versenyképesebbé teheti ezeket a termékeket.
- A jelenlegi 13%-os jegybanki alapkamat mellett a banknak érdemes lehet folytatni az értékpapír vásárlást, de egyúttal óvatosnak kell lennie a, kezelnie kell a kockázatokat, és figyelemmel kell kísérnie a piaci folyamatokat.
- Bár az éves jelentésekből nem praktikus felmérni a bank likviditási állapotát, ettől függetlenül trendeket meghatározhatunk ezekből a kimutatásokból. Az éves likviditási mutató csökkenése, aggasztó lehet, de a képet árnyalja, hogy egy évben sem volt 100% alatt a mutató, azonban további elemzések és a likviditási kockázatok alapos vizsgálata szükséges annak érdekében, hogy a bank fenntartható és stabil likviditási helyzetben maradjon a jövőben is.
- A Takarékbank. Zrt. 2023 május. 1-jén fúzió keretében egyesült az MKB és a Budapest Bankkal egy új bankot az MBH Bankot létrehozva. Érdemes lehet ezeket az elemzéseket külön elvégezni a másik 2 egyesülésben résztvevő bankra és a jövőben a jogutódra is, hogy megállapíthassuk milyen hatással volt a 3 bank egyesülése azok vagyoni, jövedelmezőségi és likviditási helyzetére, és milyen eszközökkel és forrásokkal járultak hozzá az egyesülésben résztvevő bankok az MBH Bank megalakulásához.
- Végző soron azt javaslom, hogy a bank folytassa az átlátható és fenntartható működését, miközben további hangsúlyt fektet a digitális átállásra és az ügyfélélmény fokozására, hogy továbbra is vezető szerepet töltsön be a pénzügyi szektorban.

5. Összefoglalás

A dolgozatomban a Takarékbank Zrt. pénzügyi beszámolóit elemeztem, különös tekintettel az intézmény közelmúltbeli fúziójára, amely során az MKB Bank Nyrt.-vel együtt létrehozták az MBH Bank Nyrt.-t, Magyarország második legnagyobb kereskedelmi bankját. Ennek a változásnak jelentős hatásait tapasztaltam meg mind a bank jövőbeli kilátásaira, mind a pénzügyi beszámolók alakulására nézve.

Munkám során arra voltam kíváncsi, hogyan befolyásolják a bank pénzügyi mutatóit a 2020-as COVID-19 világjárvány és a 2022-es orosz-ukrán konfliktus gazdasági következményei, valamint az egyesülés ténye. Különös figyelmet szenteltem a Magyar Nemzeti Bank kamatdöntéseinek, amelyek a vizsgált időszakban kiugróan magas értéket értek el. Ezek a makrogazdasági tényezők azért kerültek előtérbe, mert jelentős hatásuk volt a bank tevékenységére, és így a dolgozatban felállított hipotéziseim tesztelésére is.

A célom az volt, hogy a bankrendszer működését átfogóan bemutassam és a pénzügyi elemzések során a bank vagyoni, likviditási és jövedelmezőségi helyzetét értelmezzem. Ebben a folyamatban négy fő hipotézist vizsgáltam meg: a betétállomány növekedését, a hitelállomány csökkenését, a portfólió bővítését és a pénzeszköz állomány, valamint a likviditási mutatók növekedését.

Az elemzésem során több kulcsfontosságú megállapítást tettem. Egyrészt, a mérleg elemzése alapján a lakossági hitelek visszaesése figyelhető meg, míg a vállalati hitelek terén az állami támogatásoknak köszönhetően stabil maradt a helyzet. Másrészt, a bank jelentősen növelte értékpapír-portfólióját, ami a piaci körülményekhez való alkalmazkodását tükrözi. Ezzel szemben a betétállomány mérete csökkent, miközben a felvett hitelek aránya növekedett, ami azt mutatja, hogy a magas kamatok ellenére is volt kereslet a hitelek iránt.

A bank likviditási helyzetének elemzése során a növekvő azonnali likviditási mutató pozitív fejleménynek tűnt, bár az éves likviditási mutató csökkenése aggodalomra adott okot, ami a kötelezettségek növekedésére utal. A bank jövedelmezősége összességében pozitív irányba változott, habár a kamatjövedelmezőség csökkenése és az eszközarányos költségek növekedése óvatosságra intett.

A dolgozatban megfogalmazott javaslataim között szerepelt, hogy a banknak érdemes lenne átgondolnia a lakossági hitelezési stratégiáját, továbbá javasoltam a folyamatos értékpapírvásárlást, bár figyelmeztettem a kockázatok óvatos kezelésére. Felhívtam a figyelmet arra is, hogy bár az éves beszámolók nem adnak teljes képet a likviditásról, az ebből levonható trendeket nem szabad figyelmen kívül hagyni, különös tekintettel a likviditási mutatók csökkenésére. Végül kiemelttem, hogy a Takarékbank egyesülése az MKB és Budapest Bankkal újabb vizsgálati lehetőségeket vet fel a jövőre nézve.

6. Irodalomjegyzék

6.1 Szakirodalmi Források:

Baranyi A. – Vanó P. (2008): *Banki ismeretek II.*, Gyöngyös: Károly Róbert Kutató – Oktató Közhasznú Nonprofit Kft.

Baranyi A. – Vanó P. (2009): *Banki ismeretek I.*, Gyöngyös: Károly Róbert Kutató – Oktató Közhasznú Nonprofit Kft.

Bárdosné K. É. (2004): *Bankszámvitel I.*, Gyöngyös: Károly Róbert Főiskola

Barna P., Becsei A., Bógyi A., Csányi P., Csordás K., Győr T., Hermann D., Marsi E., Móra M., Pesuth T., és Schenk T. (2018): A bankok működéséről. In: Kovács L. és Marsi E. (szerk.): *Bankmenedzsment – Banküzemtan*. Budapest: Magyar Bankszövetség, 11-59.

Bod P. Á. (2020): *Bevezetés a gazdaságpolitikába*. Budapest: Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789634546016>

Bodnár, L., Delikát, L., Illés, B. és Szepesi, Á (2015): Takarékszövetkezetek + integráció = hatékonyabb pénzforgalom? *Hitelintézeti Szemle*, 14(3), 122-146.

Botos K. (1983): *Pénz — nemzetközi pénz*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó

Botos K. (2003): Likviditás, szolvencia, prudencia, In: Botos Katalin (szerk.) *Pénzügypolitika az ezredfordulón*, Szeged: JATEPress, 156-168.

Dancsik B. – Fellner Z. (2021): Why do households participate in the loan moratorium in Hungary? Theoretical and empirical considerations. *AKJournals*. 21(71) 119-140. <https://doi.org/10.1556/032.2021.00032>

Erdős M. – Mérő K. (2016): *Pénzügyi közvetítő intézmények*. Budapest: Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789630598354>

Fridrich P. – Mitró M. (2009): *Hitelintézeti számvitel*. Budapest: Saldo Kiadó.

Gál Z. (2016): *Pénzügyi piacok a globális térben*. Budapest: Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789630598118>

Gárdos I. (2016): A Pénz fogalma. *Polgári Jog Lap*. 16(1) 1-11. Letöltés dátuma: 2023. 10. 03. forrás: https://gmtlegal.hu/upload/G_rdos_Istv_n_A_p_nz_fogalma_Polg_ri_Jog.pdf

Gilányi Zs. (2020): *Piacgazda(g)ság. Oikonomia vagy khrematistiké?*. Budapest: Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789634545637>

Gulyás É. (2019): A bankszektor számviteli sajátosságai. In: Kovács T., Szóka K., Varga J. (szerk.) *Pénzügyi Intézményrendszer Magyarországon*, 241-275. Soproni Egyetemi Kiadó

Hágen I. Zs. (2018): A controlling időbeli dimenziói. In Hágen I. Zs. (szerk.): *Controlling* 43-89. Debrecen.

Judik J. (1932): *A pénz*. Budapest: Magyar szemle társaság.

Kardos B., Lukács L. I., Miklósné Ács K., Dr. Siklósi Á., Dr. Simon Sz., Dr. Sisa K. A., Dr. Szekeres B., Dr. Veress A., Zatykó Zs. (2018): *Pénzügyi számvitel*, Budapest: Perfekt Gazdasági Tanácsadó, Oktató és Kiadó Zrt.

Katona K. (szerk.): (2019): *A pénzügyi közvetítőrendszer funkciói*. Budapest: Wolters Kluwer Hungary Kft. <https://doi.org/10.55413/9789632958392>

Kiss Gy. K. (2009): A "vidék bankja" megteremtésének dilemmái Magyarországon. *Hitelintézeti Szemle*, 8(6) 496–515.

Korom E., Ormos M., Veress A., (2005): *Bevezetés a számvitel rendszerébe - szemlélet és módszertan*, Budapest: Akadémiai Kiadó.

Moizs A. (2007): A takarékszövetkezetekről. IN: PhD Tanulmányok 6. Pécs: PTE Állam- és Jogtudományi Karának Doktori Iskolája

Moizs A. (2015): *A Szövetkezeti hitelintézetek szerepe és jogi helyzete*, [Doktori értekezés] Pécs: PTE Állam- és Jogtudományi Kar.

Moizs A. (2019): A szövetkezeti hitelintézetek Magyarországon. In: Kovács T., Szóka K., Varga J. (szerk.): *Pénzügyi Intézményrendszer Magyarországon*, 187-209. Sopron: Soproni Egyetemi Kiadó

Nordhaus, William D.–Samuelson, Paul A. (2016): *Közgazdaságtan*. Budapest: Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789630597814>

Oppers, S. E. (1995). A Model of the Bimetallic System. *IMF Working Paper*, 95(144). Washington, DC: International Monetary Fund. <https://doi.org/10.5089/9781451856392.001>

Paár D., (2021): Vagyoni helyzet elemzése. In: Paár D., Szóka K. (szerk.): *Gazdasági elemzés a beszámolók információi alapján*. Sopron: Soproni Egyetemi Kiadó 39-57

Szakács I. (2019): *Számvitel A-tól Z-ig*. Budapest: Wolters Kluwer Hungary Kft.

Szóka K. (2021): Számviteli beszámolók szerepe és jelentősége. In: Paár D., Szóka K. (szerk.): *Gazdasági elemzés a beszámolók információi alapján*. Sopron: Soproni Egyetemi Kiadó 22-38

Tóth G. (2019): Új irány a monetáris politikában Magyarországon – A modern jegybanki eszközök és intézkedések gyakorlatorientált rendszerezése. In: Kovács T., Szóka K., Varga J. (szerk.): *Pénzügyi Intézményrendszer Magyarországon*, 15-66. Soproni Egyetemi Kiadó

Vértesy L. (2020): *Jog és pénzügyek a bankszektorban*. Budapest: Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789634544814>

Vigvári A. (2017): *Pénzügy(rendszer)tan*. Budapest: Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789630598873>

6.2 Internetes források:

[1] Pénziránytű honlapja: A bankrendszer két altípusa Forrás:
<https://penziranytu.hu/archivalt-pop-torzsananyag/konyv/az-en-penzem/iv-penzpiac-mindenkit-osszekot/16-bankrendszer-mai-gazdasagban/2-bankrendszer-ket-alaptipusa>

[2] Magyar Bankszövetség honlapja. Forrás:
<https://www.bankszovetseg.hu/tagreszlet.cshtml?tagId=46&lang=hun>,
<https://www.bankszovetseg.hu/tagreszlet.cshtml?tagId=19&lang=hun>

Takarékbank Zrt. (2019): *Az Európai Unió által elfogadott Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok alapján készített Egyedi Pénzügyi Kimutatások*. Elektronikus Beszámoló Portál Honlapja. Letöltés dátuma: 2023. 10. 17. forrás: https://e-beszamolo.im.gov.hu/oldal/kereses_megjelenites?b=3LKsbGFTszAUE5%2fAd3fsjA%3d%3d&so=1&o=kxs6R5uwcxjHvd43%2fl53iA%3d%3d

Takarékbank Zrt. (2020): *Az Európai Unió által elfogadott Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok alapján készített Egyedi Pénzügyi Kimutatások*. Elektronikus Beszámoló Portál Honlapja. Letöltés dátuma: 2023. 10. 17. forrás: https://e-beszamolo.im.gov.hu/oldal/kereses_megjelenites?b=Kb5qKR9SBbvHz7xExs2sTA%3d%3d&so=1&o=kxs6R5uwcxjHvd43%2fl53iA%3d%3d

Takarékbank Zrt. (2021): *Az Európai Unió által elfogadott Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok alapján készített Egyedi Pénzügyi Kimutatások*. Elektronikus Beszámoló Portál Honlapja. Letöltés dátuma: 2023. 10. 17. forrás: https://e-beszamolo.im.gov.hu/oldal/kereses_megjelenites?b=t%2fng3RF8JMmMttN46nUXPg%3d%3d&so=1&o=kxs6R5uwcxjHvd43%2fl53iA%3d%3d

Takarékbank Zrt. (2022): *Az Európai Unió által elfogadott Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok alapján készített Egyedi Pénzügyi Kimutatások*. Elektronikus Beszámoló Portál Honlapja. Letöltés dátuma: 2023. 10. 17. forrás: https://e-beszamolo.im.gov.hu/oldal/kereses_megjelenites?b=t%2fng3RF8JMmMttN46nUXPg%3d%3d&so=1&o=kxs6R5uwcxjHvd43%2fl53iA%3d%3d

6.3 Jogforrások:

2013. évi CXXXIX. törvény a Magyar Nemzeti Bankról

2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról

2013. évi CXXXV. törvény a szövetkezeti hitelintézetek integrációjáról és egyes gazdasági tárgyú jogszabályok módosításáról

2000. évi C. törvény a számvitelről

IAS 1

2020. évi CVII. törvény az egyes kiemelt társadalmi csoportok, valamint pénzügyi nehézséggel küzdő vállalkozások helyzetének stabilizálását szolgáló átmeneti intézkedésekről

216/2022. (VI. 17.) Korm. rendelet

7. Ábrajegyzék

1. ábra: Az egyszintű bankrendszer modellje	8
2. ábra: A kétszintű bankrendszer modellje	11
3. ábra: Takarékbank Zrt. eszközeinek átlagos megoszlása 2019-2022 évben.....	24
4. ábra: Amortizált bekerülési értéken értékelt pénzügyi eszközök összetételének változása 2019-2022 évben	25
5. ábra: Ügyfelekkel szembeni követelések összetételének változása az eszközökön belül 2019-2020 évben.....	26
6. ábra: Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok összetételének változása az eszközökön belül 2019-2022 évben	27
7. ábra: Pénzeszközök és pénzeszköz egyenértékesek összetételének változása 2019-2022 évben	28
8. ábra: Takarékbank Zrt. forrásainak átlagos megoszlása 2019-2022 évben	29
9. ábra: Tőke ellátottsági mutató alakulása 2019-2022 évben	30
10. ábra: Tőkeáttétel alakulása 2019-2022 évben	30
11. ábra: Amortizált bekerülési értéken értékelt pénzügyi kötelezettségek összetételének változása 2019-2022 évben	32
12. ábra: Azonnali likviditási mutató alakulása 2019-2022 évben	33
13. ábra: Éves likviditási mutató alakulása 2019-2022 évben.....	34
14. ábra: Tőkearányos jövedelmezőség alakulása 2019-2022 évben	36
15. ábra: Eszköz arányos jövedelmezőség alakulása 2019-2022 évben.....	37
17. ábra: Kamatjövedelmezőségi mutató alakulása 2019-2022 évben	39
18. ábra: Egy főre jutó eredmény alakulása 2019-2022 évben.....	40
19. ábra: Eszközarányos költség mutató alakulása 2019-2022 évben	41

8. Táblázatjegyzék

1. táblázat: Saját tőke összetételének alakulása 2019-2022 évben	31
2. táblázat: Likviditási mutatók számításához használt eszközök és források alakulása 2019-2022 évben	34

9. Mellékletek

9.1 számú melléklet:

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve:	Király Zsolt
A Hallgató Neptun kódja:	Y2Z63Q
A dolgozat címe:	A Takarékbank Zrt. gazdasági elemzése pénzügyi beszámolók alapján, a „nagybanki” integráció előtti időszakot érintően
A megjelenés éve:	2023
A konzulens intézetének neve:	Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézet
A konzulens tanszékének a neve:	Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Vállalati Gazdaságtan Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2023. év november hó 05. nap

Hallgató aláírása

9.2 számú melléklet:

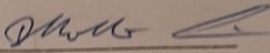
NYILATKOZAT

Király Zsolt (név) (hallgató Neptun azonosítója: **Y2Z63Q**) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem²

Kelt: 2023 év november hó 05 nap

belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendó.
² A megfelelő aláhúzendó.